

QOY ƏDALƏT ZƏFƏR ÇALSIN!



"SƏS" qəzeti mənim
üçün ən əziz qəzetdir

İsmayil Həsənov

SƏS



Qəzet 1991-ci il yanvarın 11-dən çıxır

№ 149 (5869) 20 avqust 2019-cu il. "Əlincə" Azərbaycan Xeyriyyə Cəmiyyətinin orqanı. Qiyməti 40 qəpik

Qaçqın və məcburi köçkünlərin sosial problemlərinin həlli daim diqqət mərkəzindədir



5

Əli Həsənov: Radikal müxalifət Gəncə terrorunu dəstəkləməklə nə demək istəyir?



7

Rusiya-Azərbaycan: İqtisadi inkişafımızı bərabər həyata keçiririk



8

"Mir Şahin vaxtı" verilişində Gəncə hadisələrinə dair yeni video-görüntülər yayımlanıb



20 avqust 2019-cu il

Qaçqın və məcburi köçkünlərin sosial problemlərinin həlli daim diqqət mərkəzindədir



Rəsmi xronika

Prezident İlham Əliyev "Dövlət rüsumu haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikasının 2019-cu il 27 iyun tarixli 1619-VQD nömrəli Qanununun tətbiqi haqqında Sərəncam imzalayıb.

Prezident İlham Əliyev "Sığorta fəaliyyəti haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununda dəyişiklik edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikasının 2019-cu il 27 iyun tarixli 1618-VQD nömrəli Qanununun tətbiqi haqqında Sərəncam imzalayıb.

Prezident İlham Əliyev "Azərbaycan Respublikasının İnzibati Xətlər Məcəlləsində, Azərbaycan Respublikasının Gömrük Məcəlləsində, "Balıqçılıq haqqında", "Yeyinti məhsulları haqqında", "Taxıl haqqında", "Üzümçülük və şərabçılıq haqqında", "Yod çatışmazlığı xəstəliklərinin kütləvi profilaktikası məqsədi ilə uzun yodlaşdırılması haqqında" və "Çayçılıq haqqında" Azərbaycan Respublikasının qanunlarında dəyişiklik edilməsi barədə" Azərbaycan Respublikasının 2019-cu il 12 iyul tarixli 1662-VQD nömrəli Qanununun tətbiqi haqqında Fərman imzalayıb.

Azərbaycan Respublikası Qaçqınların və Məcburi Köçkünlərin İşləri üzrə Dövlət Komitəsində növbəti kollegiya iclası keçirilib. Kollegiya iclasında Prezident İlham Əliyevin sosial-iqtisadi sahə ilə bağlı keçirdiyi müşavirədə mühüm məsələlərin müzakirə olunduğu və qarşıya təxirəsalınmaz vəzifələrin qoyulduğu diqqətə çatdırılıb.

Xatırladılıb ki, bu ilin əvvəlində təsdiqlənən çox böyük sosial paket - minimum əməkhaqqı, pensiya və müavinətlərin məbləğinin əhəmiyyətli dərəcədə artırılması 4 milyondan çox insanı, o cümlədən, məcburi köçkünləri əhatə edib. Qeyd edilib ki, qaçqın və məcburi köçkünlərin sosial problemlərinin həlli dövlətimizin başçısının daim diqqət mərkəzindədir. Onların mənzil-məişət şəraitinin yaxşılaşdırılması, məşğulluğunun artırılması sahəsində məqsədyönlü ardıcıl tədbirlər həyata keçirilir. Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban xanım Əliyevanın ən ağır vəziyyətdə olan və yaşayış üçün təhlükəli yerlərdə müvəqqəti məskunlaşmış məcburi köçkünlərin yeni mənzillərə birinci növbədə köçürülməsi barədə tapşırığının icrası davam etdirilir.



Kollegiya iclasında Dövlət Komitəsinin funksional fəaliyyəti ilə bağlı bir sıra vacib məsələlər müzakirə olunub, məcburi köçkünlərə yeni salınan qəsəbələrdə Dövlət Mənzil Fondundan müvəqqəti yaşayış sahələrinin ayrılması və vahid aylıq müavinətlərin təyin edilməsi üzrə müvafiq komissiyaların rəhbərlərinin hesabatları dinlənilib.

Bu il iyulun 5-də Bakının Pirallahı rayonunda ölkə üzrə məcburi köçkünlər üçün salınan sayca 104-cü müasir yaşayış qəsəbəsinin istifadəyə verildiyi vurğulanılıb, respublikanın müxtəlif bölgələrində yeni yaşayış komplekslərinin inşasının davam etdirildiyi bildirilib. Dövlət Komitəsində elektron informasiya sisteminin təkmilləşdirilməsi gedişi

kollegiyada geniş müzakirə olunub.

Məcburi köçkünlərin köçürülmə obyektlərinə qeydiyyatın tamamilə dayandırıldığı, yerli sektor və nümayəndəliklərə komitə ilə razılaşdırmadan qeydiyyat aparılmaması barədə tapşırıq verildiyi qeyd edilib. Bununla bağlı yerli sektorların və nümayəndəliklərin aylıq hesabatları yoxlanılır və səhlənkarlığa yol verən əməkdaşlar cəzalandırılır. Məcburi köçkünlərin qeydiyyatında yol verdikləri nöqsanlara görə komitənin Nərimanov və Sabunçu rayon sektorlarının müdirləri barədə əmək qanunvericiliyinə uyğun inzibati tədbirlər görülüb.

Kollegiyada dövlətimizin başçısının tapşırıqları əsasında, məcburi köçkünlərin mənzil-məişət şəraitinin yaxşılaşdırılması məqsədilə Bakı şəhərində və respublikanın digər ərazilərində torpaq sahələrinin ayrılması işlərinin gedişi, məcburi köçkünlərin məşğulluğunun artırılması, qarşıdakı payız-qış mövsümünə hazırlıq məsələləri, məskunlaşdırılması başa çatdırılmış qəsəbələrdə mənzillərin istismar vəziyyəti, bu sahədə qarşıya çıxan problemlər müzakirə olunub və gündəlikdəki digər məsələlərə baxılıb. Hər bir məsələ ilə bağlı konkret tədbirlər müəyyənləşdirilib və struktur bölmələrinə müvafiq tapşırıqlar verilib.

Zümrüd BAYRAMOVA



“Müslüm Maqomayevin bariton səsi dünyada ən nadir səslərdən biridir”

Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti Leyla Əliyeva dünya şöhrətli müğənni Müslüm Maqomayevin anım mərasimində iştirak edib



Avqustun 17-də dünya şöhrətli müğənni, SSRİ-nin və Azərbaycanın Xalq artisti Müslüm Maqomayevin anadan olmasının 77-ci ildönümü günündə Mədəniyyət Nazirliyinin rəsmiləri, respublikanın tanınmış mədəniyyət və incəsənət xadimləri birinci Fəxri xiyabana gələrək unudulmaz sənətkarın məzarını ziyarət ediblər.



Tədbirdə Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti Leyla Əliyeva da iştirak edib. Anım mərasimində çıxış edən Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının sədri, Xalq artisti Firəngiz Əlizadə hamı tərəfindən sevilən, görkəmli müğənni, tanınmış vokal ifaçısı Müslüm Maqomayevin zəngin yaradıcılığından bəhs edərək deyib: “Təəssüf ki, Müslüm Maqomayev aramızdan çox tez getdi. O, nadir şəxsiyyət idi. Onun bariton səsi dünyada ən nadir səslərdən biridir”.

Müğənninin həyat yoldaşı Tamar Sinyavskaya çıxış edərək Azərbaycanda Müslüm Maqomayevin xatirəsinin daim əziz tutulduğunu, onun dərin məhəbbətlə anıldığını bildirib. O, bu sevginin gənc nəsələ də ötürüldüyünü vurğulayıb və bundan hədsiz fərəh hissi keçirdiyini söyləyib.

Heydər Əliyev Fondunun vitse-prezidenti Leyla Əliyeva qeyd edib ki, illər ötdükcə Müslüm Ma-

qomayevi daha yaxşı anlayır və yaradıcılığını daha yaxşı qiymətləndirirsən. “O, hədsiz dərəcədə xeyirxah insan, böyük şəxsiyyət, incəqəlblı, səxavətli idi. Hətta onun barəsində keçmiş zamanda danışmaq istəmirsən, çünki o, indi də yaşayır. O, bu gün də bizimlədir”,- deyə Leyla Əliyeva vurğulayıb.

Rusiyanın Azərbaycandakı səfirliyinin müşaviri Sergey Stepanov bildirib ki, Müslüm Maqomayev aramızdan getsə də, nəfəsi duyulur. O, arxasınca böyük müğənni ordusu aparır, bir növ onlara yol göstərir. Müslümün səviyyəsinə çatmaq çox çətindir.

S.Stepanov diqqətə çatdırıb ki, hər il Müslüm Maqomayevin məzarı qarşısına toplaşanlar ara-

sında gənc nəslin olması çox sevindiricidir. O, qəlblərdə yaşayır və yaşayacaq. Böyük müğənni ilə eyni yolu keçmiş sənətkarların gənc nəsil arasında onu təbliğ etməsi də vacibdir.



Xalq artisti, kinorejissor Eldar Quliyev görkəmli müğənninin həyat və yaradıcılığından danışdı. Qeyd edib ki, Müslüm Maqomayevin adı dünya musiqi mədəniyyəti tarixinə qızıl hərflərlə yazılıb. Onun doğum günü bir çox ölkələrdə qeyd edilir.

Müslüm Maqomayevlə uzun illərin dostu olduğunu söyləyən Eldar Quliyev deyib: “Musiqi onun həyatının mənası idi. Müslümün sənəti ölməzdir. Xoşbəxt insanam ki, onunla bir dövrdə yaşamışam”.

Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinə elmi-tarixi və fəlsəfi müstəvidə baxış

Akademik Ramiz Mehdiyevin “Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsi: problemin mənbələri və nizamlanma perspektivləri” kitabı çapdan çıxıb

Azərbaycanın müstəqillik illərində yürütdüyü tarazlaşdırılmış xarici siyasət, neft-qaz ehtiyatlarından praqmatik şəkildə istifadə edilməsi, sosialyönümlü daxili siyasət onu haqlı olaraq bütün dünyada hörmət qazanmış müasir sabit dövlətə çevirib. Lakin Azərbaycan dövlətinin xarici siyasətinin ən mühüm prioriteti olan, keçmiş Sovet İttifaqından miras qalmış Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsi hələ də özünün qəti və ədalətli həllini gözləyir.

AZƏRTAC xəbər verir ki, bu fikirlər Azərbaycan Respublikası Prezidenti Administrasiyasının rəhbəri, akademik Ramiz Mehdiyevin Azərbaycan və rus dillərində yenidən çapdan çıxmış “Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsi: problemin mənbələri və nizamlanma perspektivləri” kitabında yer alıb.

Mötəbər tarixi mənbələrə əsaslanan dəyərli nəşr

Akademik Ramiz Mehdiyev yeni əsərində Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin köklərinə nüfuz edərək hadisənin nədən başladığını ən mötəbər mənbələr əsasında, sistemli şəkildə və mərhələlər üzrə təhlil edir. Alimin fikrincə, bu münaqişənin mahiyyətini, səbəblərini və indiki konyunkturunu anlamaq üçün onu, ilk növbədə, Rusiya imperiyasının və sovet hakimiyyətinin Cənubi Qafqazda köçürmə siyasəti kontekstində araşdırmaq lazımdır.

Əsərdə İ Pyotrun Qafqaza yürüşü və Xəzər yarı sahillerin Rusiyaya birləşdirilməsi, XIX əsrdə rus-İran müharibələri, Türkmənçay müqaviləsi və ermənilərin əzəli Azərbaycan torpaqlarına - keçmiş Qarabağ, Naxçıvan və İrəvan xanlıqları ərazisinə köçürülməsinin birinci dalğası, habelə Rusiya ilə Osmanlı imperiyası arasında Adrianopol sülh müqaviləsindən sonra ermənilərin köçürülməsinin ikinci dalğası məntiqli ardıcılıqla diqqətə çatdırılır. Bütün bunları müəllif hadisələrin cərəyan etdiyi dövrün mənbələri, o cümlədən Rusiyanın İranda səfiri olmuş Aleksandr Qriboyedovun “Ermənilərin İrandan bizim vilayətlərə köçürülməsi haqqında” (1828) qeydləri, Sergey Qlinkanın “Azərbaycan ermənilərinin Rusiya hüduklarına köçürülməsinin təsviri və Ermənistanın tarixi dövrlərinin ilkin qısa şərh-i” (1831), Qafqaz Arxeoqrafiya Komissiyasının Aktları (1878) və digər mənbələr əsasında təqdim edir. Məsələn, kitabda istinad edilən Nikolay Şavrovun 1911-ci ilə aid qeydlərindən aydın olur ki, hələ o zaman Zaqafqaziya da 1 milyon 300 min ermənidən 1 milyondan çoxu yerli əhali deyil, Rusiya tərəfindən köçürülənlər olub. Bu və digər mənbələr regionda ermənilərin yerli müsəlman əhaliyə faiz nisbətində sünü şəkildə dəyişdirildiyini təsdiqləyir. Akademik təkbilənməz faktları ümumiləşdirərək yazır: “Monofizit erməni kilsəsinin milli dövlət yaratmaq səyləri Rusiya imperiyasının müstəmləkəçilik maraqları ilə üst-üstə düşürdü: Rusiya ermənilərin İrandan və Türkiyədən Cənubi Qafqaza köçürülməsinə və gələcəkdə orada Türkiyə və İrandan həmsərhəd olan ayrıca erməni vilayəti yaradılmasına kömək edir və öz növbəsində, ermənilərin üzərinə bu regionda çar Rusiyasının sədaqətli müttəfiqləri, yəni, Rusiyanın forpostu olmaq vəzifəsi qoyurdu”.

Çar Rusiyasının ermənipərəst siyasətinin sovet Rusiyası tərəfindən də davam etdirildi-



yini əsaslandıraraq akademik Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətinin süni şəkildə yaradılmasını, habelə Zəngəzur, Göyçə və Azərbaycanın digər əzəli torpaqlarının Ermənistanın tərkibinə qatılmasını, Naxçıvanın anklava çevrilməsinə buna misal olaraq göstərir. Müəllif, həmçinin sovet dövlətinin Türkiyə ilə bağlı təşvişindən qaynaqlanan fəaliyyətini, Moskvadakı ermənipərəst dairələrin məqsədyönlü fəaliyyətini diqqətə çatdırır: “Gizli deyil ki, erməni şovinizminin ideoloqları ənənəvi olaraq Türkiyəyə və Azərbaycana açıq iddialar irəli sürür, Şərqi Anadolunun, Naxçıvanın, Qarabağın və Zəngəzurun vaxtilə “dənizdən-dənizə uzanan böyük Ermənistan”ın vilayətləri olduğunu deyirdilər. Sovet hakimiyyəti dövründə ermənilər Zəngəzur ərazisini özlərinə birləşdirmək və Qarabağ erməniləri üçün muxtariyyətə nail olmaq, bununla da gələcəkdə Dağlıq Qarabağın Azərbaycandan qoparılmasının təməlini qoymaq imkanı əldə etdilər”.

Akademik Ramiz Mehdiyevin vurduğu məqamlardan biri də ermənilərin köçürüldükləri ərazidə etnik tərkibin dəyişdirilməsinə yönəldilən siyasətdir. Kitabda azərbaycanlıların 1948-1953-cü illərdə Ermənistan SSR-dən kütləvi deportasiyası, 1946-1949-cu illərdə Ermənistan ərazisinə ermənilərin köçürülməsinə dair faktlar daxil edilib. Görkəmli alim bu qənaətə gəlir ki, çar Rusiyası və sovet hakimiyyəti tərəfindən iki əsr ərzində həyata keçirilən köçürmə siyasəti regionun demografik mənzərəsini əhəmiyyətli dərəcədə dəyişib. 1988-1993-cü illərdə azərbaycanlıların Ermənistandan, Dağlıq Qarabağdan və Azərbaycanın işğal edilmiş yeddi rayonundan qovulması bu prosesin son akkordu olub. Beləliklə, Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinə, ilk növbədə, etnik azərbaycanlılara qarşı həyata keçirilən deportasiya, zor gücünə qovma və soyqırımı siyasətinin məntiqli nəticəsi və növbəti mərhələsi kimi baxmaq lazımdır.

Müəllif ötən əsrin 80-ci illərində baş vermiş hadisələrə toxunaraq yazır ki, SSRİ-nin ali rəhbərlərindən biri olan Heydər Əliyevin hakimiyyətdən kənarlaşdırılması nəticəsində Ermənistanın ultramillətçi dairələri, onların Kremldəki və xarici ölkələrdəki havadarları tərəfindən Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayətinin Azərbaycanın tərkibindən çıxarılması və onun Ermənistanla birləşdirilməsi üçün əlverişli siyasi zəmin yaradıldı. Mixail Qorbaçov başda olmaqla SSRİ-nin ovaxtı rəhbərliyinin millətçilərin separatçılıq səylərinə himayədarlıq yolunu seçməsi vəziyyəti daha da kəskinləşdirdi və 1988-ci ilin fevralında Sumqayıt şəhərində törədilmiş təxribata məhz bu kontekstdə yanaşmaq lazımdır.

Akademik Dağlıq Qarabağda faciəli hadi-

sələrin başlanğıcında Azərbaycanın ovaxtı kommunist rəhbərlərinin və Xalq Cəbhəsi liderlərinin mövqesizliyinin, məsuliyyətsizliyinin və qeyri-peşəkarlığının da Azərbaycan ərazilərinin işğalına şərait yaratdığını təsəffüflə qeyd edir.

Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ problemi dövlətlərarası münaqişə kontekstində

Münaqişənin sonradan SSRİ-nin dağılmasında katalizatorlardan birinə çevrildiyi fikri ilə razılışan müəllif problemi, həmçinin dövlətlərarası münaqişə kontekstində araşdıraraq yazır: “Bu münaqişə beynəlxalq problemə, regional və dünya miqyaslı müxtəlif aktorların və onların mənafeələrinin toqquşduğu nöqtəyə çevrilməklə bərabər, həm də qarşıdurma vəziyyətindəki tərəflərə təsir və təzyiq mexanizmi oldu”.



Kitabda problemin nizamlanmasının hüquqi əsası olan və bu gün də hüquqi qüvvəsini saxlayan beynəlxalq sənədlər nəzərdən keçirilir. Məsələn, SSRİ dağılından sonra Azərbaycanın beynəlxalq sərhədləri (digər müttəfiq respublikaların sərhədləri kimi) dünyaya birliyi tərəfindən “uti possidetis juris” prinsipində, yəni, müstəqillik əldə edildiyi anda mövcud olan keçmiş inzibati sərhədlər çərçivəsində tanındı. Bu müddəə Müstəqil Dövlətlər Birliyinin yaradılması haqqında 1991-ci il 8 dekabr tarixli Sazişdə də öz əksini tapdı. Saziş dekabrın 21-də Azərbaycan və Ermənistan da daxil olmaqla, on bir keçmiş müttəfiq respublika tərəfindən Alma-Atada imzalanmış protokol ilə təsdiqlənib. Müəllif buna misal olaraq bir sıra beynəlxalq təşkilatların, o cümlədən ATƏT-in, BMT-nin Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü dəstəkləyən qərar və qətnamələrini xatırladır.

Bununla yanaşı, əsərdə Ulu öndər Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdışından sonra Azərbaycanın yürütdüyü uğurlu xarici siyasət, o cümlədən Budapeşt, Lissabon samitlərində münaqişənin həlli istiqamətində irəliləyişlər də diqqətə çatdırılır. Eyni zamanda, Qərbi dövlətlərinin ikili standartları problemin

həllinə mane olan amillərdən biri kimi göstərilir və konkret faktlarla əsaslandırılır.

Ermənistan firsəti əldən verərək sülhü uduzub

Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin nizamlanma perspektivləri barədə fikir yürüdən müəllif problemin həll edilməməsinin Ermənistanla mənfi təsirlərinə dair yeni misallar gətirir. Məsələn, sabiq prezident Levon Ter-Petrosyanın “Müharibə, yoxsa sülh: düşünmək vaxtıdır” məqaləsindən götürülən tezislər bu gün də aktuallığını saxlayır. Yaxud “BE Berlin Economics GmbH” konsaltinq şirkətinin Berlin qərargahının bu ilin əvvəllərində apardığı “Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin nizamlanmasının Ermənistanla və Azərbaycana iqtisadi təsiri” adlı araşdırmada sülhün qonşu dövlət üçün faydaları göstərilir.

Eləcə də siyasi kontekstdə, qondarma “ikinci erməni dövləti”nin beynəlxalq miqyasda tanınması haqqında məsələnin heç vaxt praktik müstəvidə qoyulmadığını bildiren akademik Ramiz Mehdiyev Ermənistanın baş naziri N.Paşinyanın danışıqlar formatını birtərəfli qaydada dəyişdirmək cəhdinin beynəlxalq vasitəçilər tərəfindən rədd edildiyini və martın 29-da Vyanada iki dövlətin rəhbərlərinin görüşünün formatının dəyişmədiyini vurğulayır. Həmçinin Prezident İlham Əliyevin görüşdən sonra TASS agentliyinə müsahibəsində səsləndirdiyi bu fikri xatırladır: “Danışıqların formatı dəyişilməz qalıb. Danışıqlar uzun illər olduğu kimi, Ermənistan ilə Azərbaycan arasında aparılır”.

Akademik yazır: “Bütün bu illər ərzində erməni cəmiyyəti döyüş meydanında qazanılan “qələbə”ni tezliklə diplomatik sahədə möhkəmləndirmək ümidi ilə yaşayıb. Lakin Ermənistan rəhbərliyi bir məsələni başa düşə bilməyib ki, qonşu dövlətə təcavüz etməklə, onun ərazisini işğal etməklə, etnik təmizləmələr aparmaqla, şəhər və kəndlərini vuran qoymaqla, Ermənistan, əslində, qalib gəlməyib, uduzub! O, bu qədər firsəti əldən verərək, sülhü uduzub. Bunu başa düşmək üçün bugünkü Azərbaycanı Ermənistanla müqayisə etmək, onların sosial-iqtisadi inkişafında fərqi qiymətləndirmək kifayətdir və bu fərq ildən-ilə daha da artacaq”.

Əsərdə Dağlıq Qarabağda Ermənistan tərəfindən qurulmuş işğalçı rejimin cinayətkar mahiyyəti bir çox mənbələrə, o cümlədən britaniyalı Harrold Keynin “Narko-Qarabağ” kitabına istinadla açıqlıq göstərilir.

Amerikalı ilahiyyatçı Ceyms Friman Kların (1810-1888) bir çoxlarına yaxşı tanış olan “Siyasətçi növbəti seçkilər haqqında düşüncənsən insandır, halbuki, dövlət xadimi gələcək nəsillər haqqında düşüncür!” sözlərini xatırladan akademik Ramiz Mehdiyev vurğulayır ki, münaqişə ədalətli şəkildə nizamlanmayana qədər Ermənistanın sosial-iqtisadi həyatında əsaslı dəyişikliklər baş verməyəcək.

Akademik Ramiz Mehdiyevin yeni kitabı Ermənistan-Azərbaycan Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin mənbələri və nizamlanma perspektivləri barədə aydın və bitkin təsvir yaradır. Problemin mahiyyətini ictimaiyyətə, xüsusən rusdillil oxuculara çatdırmaq baxımından böyük əhəmiyyətə malik olan bu əsər politoloji tədqiqatlar, siyasi araşdırmalar üçün də mötəbər mənbədir.

Əli Həsənov: Radikal müxalifət Gəncə terrorunu dəstəkləməklə nə demək istəyir?



Azərbaycan Respublikası Prezidentinin ictimai-siyasi məsələlər üzrə köməkçisi Əli Həsənov ötən il Gəncədə baş vermiş terror aktlarının ildönümü ilə bağlı KİV-lərə xüsusi açıqlama verib. SİA açıqlamaları təqdim edir. Açıqlamada deyilir:

-Azərbaycan dövlətçiliyinə qarşı qəsd aktı kimi dəyərləndirilən Gəncə hadisələrindən bir il ötür. Ötən müddətdə aparılmış istintaq tədbirləri nəticəsində ortaya çıxan faktlar bir daha təsdiqlədi ki, Gəncə hadisələri bəzi dövlətlərin radikal klerikal dairələrinin, separatçıların və ölkə daxilində siyasi fəaliyyət pərdəsi altında şəxsi ambisiyalarını həyata keçirmək istəyən qrupların dövlətə və milli maraqlarımıza qarşı birgə məkrli təxribatı idi. Mediada, xüsusən sosial mediada geniş yayılmış məlumatlardan görünür ki, həmin qüvvələrin ötən il reallaşdırmağa çalışdıqları ssenarinin puç edildiyi, vətəndaşlarımızın dövlətçiliyin keşiyində durduğunu nümayiş etdirdiyi Gəncə hadisələrinin ildönümü ilə əlaqədar üzvlərinin əksəriyyətini Azərbaycanı keçmiş vətəndaşları təşkil edən, radikal islamçı qruplaşmalardan biri yenidən fəallaşmış. Qruplaşmanın sosial şəbəkələrdəki səhifə və profilərində, habelə bəzi dövlətlərin klerikal dairələri tərəfindən idarə olunan saytlarda fəallaşması birmənalı olaraq ifrat dini radikallığın, fundamentalizmin dəstəklənməsi kimi dəyərləndirilə bilər.

Dini şüarlarla pərdələnən, təxribatçı, niyyəti dövlətlə xalq arasında inamsızlıq, mümkün olarsa düşmənçilik toxumları səpmək olan bəzi internet resurslarında Gəncədə törədilmiş terror aktının əsas personajı, Rusiya vətəndaşı Yunis Səfərovun Suriyada döyüşlərdə iştirakını təsdiqləyən kadrılar nümayiş etdirilir və onu əsl "qəhrəman" kimi populyarlaşdırmağa cəhdlər olunur, xanımının hadisədən dərhal sonra etdiyi müraciət təkrar-təkrar yayımlanır. Təəssüf doğuran odur ki, özlərinin demokrat və dünyəvi dövlət tərəfdarı olduqlarını iddia edən bəzi müxalifət liderləri və fəalları da terroru təşviq edən belə bir kampaniyaya dəstək verir, ifrat ekstremizmi özünə ideologiya seçmiş xarici qruplaşmaların istifadə etdiyi şüarları təkrarlayır, bu səpkidə çağırışlar səsləndirir, ölkəmizin çoxəsrlik dini dözümlülük mühitini, tolerant imicini şübhə altına alırlar.

Bir sözlə, demokratiya dəyərlərinə sadıq olduğuna iddia edən bu tipli müxalifətin əslində həmin dəyərlərə qənim kəsilənləri, radikalizmi, ifrat dini fundamentalizmi dəstəklədiyi göz önündədir. Belə olan halda, həmin müxalifətə, görəsən, hansı Azərbaycan gerekdir? Dünyanın inkişaf etmiş ölkələri sırasında yer alan, sabit, qüdrətli və demokratik Azərbaycan, yoxsa Sudan, Somali, Liviya, Suriya və s. ölkələr kimi amansız daxili savaşı, qanlı xaosun, faciəvi vətəndaş qarşıdurmasının və terror qruplaşmalarının tüğyan etdiyi poliqon? Bəlkə onlar Azərbaycanı orta əsrlərin qaranlıq dövrünə qaytarmaq, ölkəmizi şəriət qanunları ilə idarə olunan məkana çevirmək istəyirlər?...

Ötən il iyul ayının 3-də axşam Gəncə Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısına qarşı

sui-qəsd törədən birinin cinayətinin terror xarakteri, cinayəti törədən xarici vətəndaş olduğu, Azərbaycan dövləti tərəfindən sanksiyalaşdırılmayan döyüş əməliyyatlarında iştirak etdiyi məlumdur. Yerli və xarici mediada dərc olunmuş materiallarda Y.Səfərovun həyat yoldaşının bir neçə dəfə yayımlanmış videomüraciətlərində onun bu əməli şəxsi motivlərlə, qisas naminə və ya bəzilərinin iddia etdiyi kimi, "sosial zülmə" qarşı etiraz olaraq deyil, məhz xaricdə qanunsuz silahlı birləşmələrin tərkibində döyüşdüüyü "ideallar" naminə, yəni, Azərbaycanda "şəriət dövləti yaratmaq" üçün törətdiyi də belli olub. Gəncədə terakt baş verəndən dərhal sonra radikal dini fundamentalizmi təbliğ edən Facebook səhifələri və saytlar, habelə Vətənə xəyanət ittihamı ilə mühakimə edilmiş separatçılarla bağlı kütləvi informasiya vasitələri Yunis Səfərovu yeni "Gəncəbasar qisasçısı", "qəhrəman" elan etməyə tələsdilər. Bu dəfə də onlara Avropadakı anti-Azərbaycan müxalifəti və onların rəhbərlik etdiyi internet kanallarından, orada yaşayan antimilli ünsürlərdən kömək gəldi. Rusiya və digər xarici ölkələrdə separatçı kimi "ad-san qazanmış" çevrələr də cinayətkarın müdafiə komitəsini yaradıb xarici dövlət rəsmilərinə müraciət etdilər.

Xatırladım ki, bu teraktın bir ay əvvəl, 2018-ci il mayın 28-də ABŞ-ın nüfuzlu "Foreign Policy" nəşri "Gəncə keçidi"nin Qərb üçün əhəmiyyəti haqqında yazı dərc edərək baş verəcək təxribatlar haqqında xəbərdarlıq edirdi. Bu gün terroru təbliğ edən radikalın və onların havadarlarının yenidən fəallaşması, Azərbaycana təhdidlər ünvanlamaları isə Gəncə hadisələrinin ildönümü ilə yanaşı, TANAP-ın istifadəyə veriləcəyi vaxta təsadüf edir. Qərībā deyil ki, Azərbaycan dövləti və onun müstəqil siyasətinin əleyhinə son dövrlərdə Ermənistan, bəzi dövlətlərdəki klerikal dairələr, ekstremistlər, xarici ölkələrə qaçmış, sadəcə, pula və məişət rahatlığının təminatına can atan bəzi azərbaycanlılar tərəfindən aparılan təmərküzləşmiş, təhlükəli ideoloji təxribat bu günlərdə yenidən canlanıb.

Demokrat və dünyəvi olduqlarını vurğulayanlar mövqe və demokrat prinsipi nüməyş etdirərək bu tipli anti-Azərbaycan dairələrini və onların ölkəmizdəki uzantılarını qınamaq əvəzinə, terror aktlarına görə həbs olunmuş şəxsləri qəhrəmanlaşdırır, merkantil maraqların təminatı, yeni maliyyə imkanları əldə etmək naminə onları vicdan məhbusu elan edərək xüsusi siyahılara salır, azadlığa buraxılmalarına çalışırlar. Yaxın Şərq və Şimali Afrikada son illərdə baş verən proseslər göstərdi ki, hər hansı cəmiyyətdə özünü "müxalifət" adlandıran qrup və kəsimlər terrorçunu, yaxud terrorçuları qəhrəman kimi təqdim etməyə, terroru mifləşdirməyə başladığıda cəmiyyət və dövlət belə təhlükəli fəsad qanun çərçivəsində sərt reaksiya verməzsə, hadisələr təhlükəli məcraya yönəlir, ideoloji təxribat vətəndaş müharibəsi, terrorun tüğyan etməsi ilə nəticələnir.

Dövlətin təhlükəsizliyi və milli mənafeələr heç bir zaman, heç bir vəchlə və ya şərtlə müzakirə mövzularına çevrilməməlidir. Bəhs etdiyim dəyərlərə kiçik də olsa, təhdid yaranarsa, hər bir azərbaycanlı vətəndaş mövqeyi, milli iradə ortaya qoymalıdır. Mövcud həssas vəziyyətdə cəmiyyətimiz qətiyyət və sayıqlıq, vətəndaşlarımız milli dövlətçilik naminə sıx birlik nümayiş etdirməlidir. İctimai rəyə təsir imkanları olan ziyalılarımız daha düşünülmüş şəkildə və həssas davranaraq, konkret insanlara bəslənən münasibətlə Vətənin mənafeləri və dövlətin maraqlarını bir-birindən fərqləndirməlidir.

Əhaliyə bu xidmət pulsuz göstəriləcək

Baş nazir Novruz Məmmədov "Mediasiya xərclərinin dövlət büdcəsi vəsaiti hesabına ödənilməsi Qaydası"nın təsdiq edib. SİA xəbər verir ki, mediasiya xərclərini ödəmək üçün kifayət qədər vəsaiti olmayan fiziki şəxslərin mediasiya xərclərinin ödənilməsi üçün mediator və ya mediasiya təşkilatına ödənilən vəsaitin məbləği "Mediasiya haqqında" Qanunun 28-ci maddəsinə uyğun olaraq ilkin mediasiya sessiyası zamanı mediasiya xidmətinin göstərilməsinə görə haqqın və digər xərclərin Nazirlər Kabineti tərəfindən müəyyən olunmuş məbləğindən artıq olmamalıdır.



Mediasiya xərclərini ödəmək üçün kifayət qədər vəsaiti olmayan fiziki şəxslərin mediasiya xərcləri həmin şəxslərlə ilkin mediasiya sessiyası həyata keçirən və ya mediasiya xidmətlərinin göstərilməsinə dair müqavilə bağlamış mediatorun və ya mediasiya təşkilatının təqdim etdiyi müvafiq təsdiqedic sənədlər əsasında Mediasiya Şurası tərəfindən həmin mediatora və ya mediasiya təşkilatına nağdsız qaydada ödənilir. Mediasiya xərclərinin ödənilməsindən imtina etmək üçün əsaslar olmadıqda, mediasiya xərcləri Mediasiya Şurası tərəfindən müvafiq mediatora və ya mediasiya təşkilatına ödənilir. Mediasiya xərclərinin ödənilməsindən imtina barədə mediatora və ya mediasiya təşkilatına imtinanın səbəbləri göstərilməklə, 5 (beş) iş günü müddətində yazılı məlumat verilir.

"Bu sənəd Prezidentin pensiyaçılara qayğısının əyani göstəricisidir"



"Pensiyaçılarının, təqaüddüvlərin sosial durumlarının, həyat şəraitlərinin yaxşılaşdırılması, onların pensiyalarının artırılması daim Azərbaycan dövlətinin, ölkə rəhbərliyinin, xüsusilə, dövlət başçısı cənab İlham Əliyevin əsas prioritetlərindən olub, yeridilən siyasətin ana xətlərindən birini təşkil edib. Azərbaycan dövləti, ölkə və hökumət rəhbərliyi, ələlxüsus, ölkə prezidenti və onun ən yaxın, ən sadıq silahdaşı olan Birinci vitse-prezident Mehriban xanım Əliyeva bu kağızdan olan insanlara daim xüsusi qayğı və diqqətlə yanaşıb. Elə bu qayğı və diqqətin, eyni zamanda, son bir ildə genişlənən, vüsət alan və hər bir sahəyə sirayət edən islahatlar prosesinin nəticəsidir ki, bu ilin cəmi bir neçə ayı ərzində pensiyaçıların, təqaüddüvlərin pensiyaları iki dəfə artırılıb". Bu fikirləri SİA-ya açıqlamasında Milli Məclisin deputatı Eldəniz Səlimov deyib.

O bildirib ki, ölkə başçısının fevral ayında imzaladığı Fərmanla əmək pensiyalarının minimum həddi 44 manat artırılaraq, 116 manatdan 160 manata, iyun ayında imzalanan növbəti Fərmanla isə 40 manat artırılaraq, 160 manatdan 200 manata qaldırılıb: "Bu, çox böyük və əhəmiyyətli bir addım, hadisə olmaqla yanaşı, Azərbaycan dövlətinin, ölkə rəhbərliyinin, dövlət başçısının pensiyaçılara olan münasibətinin daha bir bariz nümunəsi, baha bir əyani göstəricisidir".

Bugünlərdə Prezident İlham Əliyevin "Əmək pensiyaları haqqında" qanuna dəyişikliyi ilə bağlı imzaladığı Fərmanı xatırladan deputata söyləyib ki, sənədə əsasən əmək pensiyalarının minimum məbləği 2019-cu il oktyabrın 1-dən 200 manat məbləğində müəyyən olunur: "Həmçinin, təyin edilən əmək pensiyasının məbləği əmək pensiyasının minimum məbləğindən aşağı olduqda, həmin məbləğə çatdırılmaqla ödənilir. Bundan başqa, sığortalanların fərdi hesabının sığorta hissəsində qeyd alınan pensiya kapitalı ildə bir dəfə müvafiq icra hakimiyyəti orqanı tərəfindən müəyyən olunan istehlak qiymətləri indeksinin illik səviyyəsinə uyğun olaraq müvafiq icra hakimiyyəti orqanının qərarına əsasən indeksləşdirilir". E. Səlimov qeyd edib ki, əhalinin sosial müdafiəsinin daha da yaxşılaşdırılması istiqamətində islahatlar prosesi bundan sonra da davam edəcək.

Nailə Məhərrəmov

Naxçıvan Qarnizonu qoşunlarında növbəti komanda-qərargah təlimi icra olunur

Naxçıvan Qarnizonu qoşunlarında üçpilləli, ikitərəfli keçirilən növbəti komanda-qərargah təlimi müxtəlif mərhələlərdə icra edilir. Əlahiddə Ümumqoşun Ordunun mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-ın Naxçıvan bürosuna bildirilib ki, təlim çərçivəsində "həyəcan" signalı ilə cəmləşmə rayonlarına çıxarılan qoşunların idarə olunması praktiki həyata keçirilir. Ərazidə əməliyyatların qərargahlar tərəfindən planlaşdırılmasından sonra qəbul edilmiş qərarlar Simulyasiya mərkəzində kompüterlər üzərində icra olunacaq. Təlim avqustun 24-dək davam edəcək.



Qəzaya uğrayan MiQ-29 təyyarəsinin "qara qutusu" tapılıb



Gecə təlim-məşq uçuşu keçirən zaman qəzaya uğramış Hərbi Hava Qüvvələrinin MiQ-29 təyyarəsinin "qara qutusu" tapılaraq dənizdən çıxarılib. SİA-nın verdiyi məlumata görə, hazırda qurğunun içərisində olan məlumatların əldə edilməsi məqsədilə "qara qutunun" texniki vəziyyəti öyrənilir. Eyni zamanda təyyarənin qalıqlarının dənizin dibindən çıxarılması üzrə tədbirlər davam etdirilir.

20 avqust 2019-cu il

Avqustun 19-da Naxçıvan Muxtar Respublikasının ümumtəhsil məktəblərini bitirərək ali məktəblərə qəbul imtahanlarında yüksək bal toplamış tələbələrle görüş keçirilib.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin mətbuat xidmətindən AZƏRTAC-a bildirilib ki, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədri Vasif Talıbov Naxçıvan Muxtar Respublikasında ali və orta ixtisas təhsili müəssisələrinə qəbul imtahanlarının uğurla başa çatması münasibətilə tələbə adını qazanan məzunları, onların valideynlərini və bütün təhsil ictimaiyyətini təbrik edərək deyib: Hər bir xalqın inkişaf göstəricisi və dünya birliyində tutduğu mövqe onun təmsil etdiyi ölkənin təhsil səviyyəsi ilə ölçülür. Təhsilli millətin gələcəyi sayan Azərbaycan təhsil siyasətinin banisi, ümummilli lider Heydər Əliyev bu sahəni ölkənin inkişafının prioritet sahəsi sayaraq deyirdi: "Hər bir dövlət əgər istəyirsə ki, öz ölkəsinin inkişafını təmin etsin, öz millətini elmini, mədəniyyətini dünya standartlarına çatdırsın, o, mütləq, hər şeydən çox təhsilə fikir verməlidir, təhsilin inkişafına səy göstərməlidir, təhsil üçün bütün imkanlar yaradılmalıdır". Dahi rəhbərin təhsilin qarşısında duran vəzifələrlə bağlı tövsiyə və tapşırıqları Azərbaycanın strateji inkişafına xidmət edən, bütün dövrlər üçün aktual, yüksək dəyərli fəaliyyət proqramıdır.

Ali Məclisin Sədri deyib: Təhsil hər bir vətəndaşın həyatını düzgün qurmasında, fəal vətəndaş mövqeyini formalaşdırmasında, cəmiyyətin inkişafı və dövlət quruculuğunda yaxından iştirakında mühüm rol oynayan prosesdir. Bu prosesin fəal üzvü olmaq və uğurlu nəticə əldə etmək üçün hər bir gənc geniş dünyagörüşə və müasir tələblərə uyğun təhsilə malik olmalıdır. Qloballaşan dünyada yaşadığımız innovativ və dayanıqlı inkişaf dövrü yeni nəsildən daha mükəmməl təhsil almağı, elmi biliklərə və peşələrə dərinlən ziyələnməyi tələb edir. Naxçıvan Muxtar Respublikasında da təhsil davamlı inkişaf dövrünü yaşamaqdadır. Naxçıvanda elm və təhsil quruculuğu müasir dövrün çağırışlarına və iqtisadi potensialın insan kapitalına çevrilməsinə əsaslanır. Yeni tikilən, yenidən qurulan məktəb binaları, yaradılan maddi-texniki baza, kadr hazırlığının müasir vəziyyəti və əldə olunan nailiyyətlər muxtar respublikada müasir təhsil mühitinin bugünkü inkişaf səviyyəsindən xəbər verir. Gənclərimiz yeni istifadəyə verilən məktəb binalarında qurulan qabaqıl texnologiyalardan - sürətli internetə çıxışı olan kompüter, elektron lövhə, elektron kitabxana və distant təhsil imkanlarından yararlanmaqla ən müasir şəraitdə təhsil alırlar. Innovativ inkişafa xidmət edən startap layihələrinin dəstəklənməsi və həyata keçirilməsi gənclərin innovasiya mühitinə inteqrasiyasını təmin edir. Bu səbəbdən, ümumtəhsil məktəblərini bitirən məzunlar ali və orta ixtisas məktəblərinə qəbulda yüksək nəticələr göstərər, gənclərimiz beynəlxalq layihələrdə uğurla təmsil olurlar. Naxçıvan Muxtar Respublikasında gənclərin işlə təminatı diqqətdə saxlanılır, onlar ixtisaslı kadr kimi yetişərək ölkəmizin inkişafında, həyata keçirilən quruculuq tədbirlərində yaxından iştirak edirlər. İstedadlı gənclərə dövlət idarəçiliyi, ictimai-siyasi və iqtisadi sahələrdə böyük etimad göstərilir, müstəqil dövlətimizin inkişafı, möhkəmlənməsi və müdafiəsində onların po-

Naxçıvanda yüksək bal toplamış tələbələrle görüş olub



tensialından geniş istifadə olunur.

Ali Məclis Sədri deyib: Bu gün qarşımızda mühüm vəzifələr durur. Muxtar respublikamızda gənclər siyasətinin əsasını gələcəyin qurucuları olan yeni düşüncəli nəslin formalaşdırılması, milli ruhlu, vətənpərvər gənclərin hazırlanması təşkil etməlidir. Aparılan siyasət gənclərimizə öz tarixi keçmişini aşılmalı, mənəvi kamilliyə və əqidə saflığına xidmət etməlidir. Təhsil siyasətinin mühüm prinsipləri gənclərin milli dəyərlər əsasında tərbiyələndirilməsi, mənəvi cəhətdən sağlam və iradəli gəncliyin yetişdirilməsi olmalıdır. Ümummilli liderimiz Heydər Əliyev dövlət gənclər siyasətinin əsas məqsədini dövlətə və xalqa layiqli vətəndaş olmaqda görür və gənclərə müraciətində deyirdi: "İndi bizim təhsilimizin məqsədi gənc nəsle, uşaqlara təhsil verib onları gələcəyə hazırlamaqdır. Amma bununla yanaşı, ən böyük məqsəd Azərbaycan vətəndaşı hazırlamaqdır, müstəqil Azərbaycan cəmiyyətinin ləyaqətli üzvünü hazırlamaqdır!". Bütün bu qeyd olunanları nəzərə alaraq, siz, vətənimizin və xalqımızın inkişafı naminə yaxşı təhsil almalı, seçdiyiniz ixtisası mükəmməl öyrənməli, öz peşənin sahibinə çevrilməlisiniz. Hər biriniz müstəqil Azərbaycanın gələcəyi üçün məsuliyyət daşımalı, ana dilini və Vətən tarixini dərinlən öyrənməli, milli dəyərlərimizə sahib çıxmalı, mənsub olduğunuz xalqın layiqli vətəndaşı olmalısınız.

Ali Məclis Sədri tələbə adını qazanmış hər bir gəncə ümummilli lider Heydər Əliyevin dövlətçilik məktəbindən öyrənməyi, azərbaycançılıq ideologiyasına, milli dəyərlərimizə bağlı, yeni fikirlər, müasir gənclər kimi müstəqil Azərbaycan naminə fəaliyyət göstərməyi arzulayıb.

Naxçıvan Muxtar Respublikasının Təhsil naziri Rəhman Məmmədov tədbirdə çıxış edərək deyib ki, muxtar respublikada bütün sahələr kimi, təhsil də diqqət və qayğı ilə əhatə olunub. Bunun nəticəsidir ki, 2019-cu ilin birinci yarım ilində Şərur rayon Kərimbəyli və Ordubad rayon Dəstə kənd tam orta məktəbləri üçün binalar tikilərək və ya əsaslı şəkildə yenidən qurularaq istifadəyə verilib. Hazırda isə Naxçıvan şəhər 5 və 12 nömrəli, Şərur rayon Yeni Havuş, Muğanlı, Muğancıq Mehrab, Xələc, Babək rayon Küləpə, Gülşənabad, Ordubad rayon Vənənd, Kəngərli rayon Böyükdüz, Şahbuz rayon Türkeş kənd məktəbləri üçün binaların tikintisi və ya yenidən qurulması davam et-



dirilir. Muxtar respublikanın ümumtəhsil məktəblərində sürətli internetə çıxışı olan 5500-dən artıq kompüter və 600-dən çox elektron lövhə quraşdırılıb, laboratoriyalar və fənn kabinələri şagirdlərin istifadəsinə verilib, kitabxanalar 3 milyona yaxın dərslik, 600 mindən çox latin qrafikası ilə nəşr olunmuş bədii ədəbiyyatla təmin edilib.

Qeyd olunub ki, məktəblərdə tədris müasirləşdirilməsi diqqətdə saxlanıb, innovativ tədris metodlarının tətbiqinə başlanılıb. Muxtar respublikada müəllim nüfuzunun artırılması, təhsil işçilərinin fəaliyyətinin stimullaşdırılması, sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi istiqamətində həyata keçirilən tədbirlər davamlı xarakter alıb, Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclis Sədri'nin müvafiq sərəncamlarına əsasən, bilik və bacarıqlarının diaqnostik qiymətləndirilməsi aparılan müəllimlərin heftəlik dərslər yükü 1,5, vəzifə maaşı 2 dəfə, cari il sentyabrın 1-dən isə bu kateqoriyadan olan müəllimlərin aylıq vəzifə maaşları əlavə olaraq orta hesabla 20 faiz artırılıb. Bununla yanaşı, müəllimlərin işə qəbulu şəffaflıq və obyektivlik baxımından təkmilləşdirilib, muxtar respublikada 2018-ci ildən etibarən müəllimlərin işə qəbulu sahəsində mərkəzləşdirilmiş müsabiqə mexanizmi tətbiq edilib, bunun da nəticəsində ümumtəhsil məktəblərinin bilikli kadrlarla təminatı yaxşılaşdırılıb. 2018-2019-cu tədris ili üzrə ümumtəhsil məktəblərini 2734 məzun bitirib, onlardan 2301-i, yaxud 84 faizi ali məktəblərə sənəd verib. Qəbul üçün sənəd verən məzunların 1180-i və ya 51 faizini qızlar, 1121 və ya 49 faizini isə oğlanlar təşkil edib. Bu il orta ixtisas məktəblərinə qəbul üçün ümumi orta təhsil bazasından 1021, tam orta təhsil bazasından isə 268 olmaqla, ümumilikdə, 1289 məzun sənəd verib. 2019-cu ildə muxtar respublikanı

kanın 160 ümumtəhsil məktəbindən Heydər Əliyev adına Hərbi Lisey qəbul üçün 449 şagird sənəd verib, onlardan 142-si kursant adını qazanıb. Şərur Şəhər Fizika-Riyaziyyat Təmayüllü Lisey qəbul üçün 362, Qızlar Liseyinə isə 207 şagird sənəd verib. İmtahanın nəticələrinə əsasən 60 şagird Naxçıvan Qızlar Liseyinə, 60 şagird isə Şərur Şəhər Fizika-Riyaziyyat Təmayüllü Lisey qəbul olub.

Ötən tədris ilində ümumi təhsildə 11 il bundan əvvəl başlanmış məzmun islahatları başa çatıb, buraxılış imtahanları 2 mərhələdə təşkil edilib, ilk dəfə olaraq ali məktəbə

xış edərək deyib: "Muxtar respublikada iqtisadi, mədəni sahələrlə yanaşı, təhsilin inkişafı sahəsində də böyük uğurlar qazanılıb, şagird və tələbələr təhsil almaları üçün hər cür şərait yaradılıb. Müəllimi olduğum Naxçıvan şəhər 1 nömrəli tam orta məktəb 2005-ci ildə yenidən qurulub, kompüter, elektron lövhə, dərslik, bədii ədəbiyyat və tədris vəsaitləri ilə təchiz olunub, şagirdlərin dəqiq elmlərə dərinlən ziyələnməsi üçün laboratoriya və fənn kabinələri yaradılıb, müasir tədris tələblərinə uyğun infrastruktur qurulub. Bütün bunlar məktəbdə tədrisin keyfiyyətinin yüksəlməsinə geniş imkanlar açdı. 2018-2019-cu tədris ilində məktəbi bitirən şagirdlərdən 2-si fərqlənmə attestatı alıb, 13-ü isə ali təhsil müəssisələrinə qəbul olub. Qəbul imtahanlarında şagirdlərdən 4-ü 500-dən yuxarı bal toplayıb. Bu gün mən çox seviniyəm ki, muxtar respublikada təhsilə göstərilən dövlət qayğısının nəticəsi olaraq övladım tam orta məktəbi fərqlənmə attestatı ilə bitirib, 623 bal toplayaraq Azərbaycan Tibb Universitetinin tələbəsi adını qazanıb. Valideyn üçün övladını təhsilli, savadlı görməkdən böyük xoşbəxtlik ola bilməz". Aynurə Hüseynova təhsilin inkişafı sahəsində görülən işlərə görə valideynlər adından Ali Məclis Sədrinə minnətdarlığını bildirib.

Qəbul imtahanlarında 688 bal toplayan Nicat İsmayilov çıxış edərək deyib: "Vətəninin, xalqının tərəqqisi üçün əzmkarlıqla fəaliyyət göstərən rəhbərlə görüş hər bir gəncin arzusudur. Muxtar respublikamızda təhsilin inkişafı, təhsil müəssisələrinin maddi-texniki bazasının möhkəmləndirilməsi, məktəblərimizin müasir informasiya texnologiyaları, dərslik və bədii ədəbiyyatlarla zənginləşdirilməsi şagirdləri yaxşı oxumağa daha da həvəsləndirir. Təhsilimi başa vurduğum Naxçıvan şəhər 12 nömrəli tam orta məktəb bütün zəruri tədris avadanlıqları ilə təchiz edilib. Göstərilən dövlət qayğısının nəticəsidir ki, bu il də tam orta təhsilli xüsusi nailiyyətlərlə başa vuran bir qrup məzun "Qızıl" və "Gümüş" medallara layiq görülmüşdür. Mən də "Qızıl" medal alanlar sırasındayam. Bu il keçirilən respublika fənn olimpiadasında riyaziyyat fənni üzrə uğurlu nəticə əldə edərək "Qızıl" medala layiq görülmüşəm. Digər yoldaşlarım kimi məsuliyyətim başa düşüb, buraxılış və qəbul imtahanlarında, ümumilikdə, 688 bal toplayaraq Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetinin tədrisi ingilis dilində aparılan Maliyyə ixtisasına qəbul olunmuşam. Bu gün muxtar respublikada təhsil alan hər bir şagird bilikli olmaqla yanaşı, Vətəninə sevinən, milli dəyərlərə sadıq Azərbaycan vətəndaşı kimi formalaşır". Nicat İsmayilov Naxçıvanda gənclərin təhsil alması üçün yaradılan şəraitə, gəncliyin inkişafına göstərdiyi qayğıya görə bütün məzunlar adından Ali Məclis Sədrinə minnətdarlığını bildirib.

Sonra ali məktəblərə qəbul imtahanlarında 500-700 arası bal toplayaraq tələbə adını qazanmış məzunlara "Naxçıvan: Şərqi əfsanəsi" kitabı və pul mükafatı təqdim olunub.

Valideyn Aynurə Hüseynova çıx-

“Mir Şahin vaxtı” verilişində Gəncə hadisələrinə dair yeni video-görüntülər yayımlanıb

REAL Təhlil və İnformasiya Mərkəzinin “Mir Şahin vaxtı” verilişinin avqustun 19-da efirə gedən buraxılışında Gəncə hadisələrinə dair yeni faktlar açıqlanıb və video-görüntülər yayımlanıb. AZƏRTAC həmin verilişin Gəncə hadisələri ilə bağlı hissəsinin mətnini və video-görüntüləri təqdim edir.

Şəbəkələrdə bir qrup insan böyük hay-küy qaldırır, dövləti, məhkəmə sistemini, polisi lənətləyir. Bu yaxınlarda sosial şəbəkələrdə bir fraqmentə rast gəldim. Fraqment 2018-ci ilin yayında Gəncə şəhərində Yunis Səfərovun Gəncənin İcra Hakimiyyəti başçısı Elmar Vəliyevə qarşı törətdiyi terror aktı və onun bu addımı ətrafında baş verən terrorçuyula həmrəylik, terrora dəstək aksiyasının bu günlərdə davam edən məhkəmə araşdırmasına şübhəliyərin yaxınları, xüsusilə analarının etirazı ilə bağlı idi: işgəncə altında ifadə alıblar, balalarımızın günahı yoxdur, qaytarın övladlarımızı, Qarabağda vurduğumuz qan, Əsəbi, qızgın, emosional bir qadın - təqsirləndirilən Elmira Hüseynzadənin anası Sevinc xanım hansısa həvəskar TV-nin mikrofonuna danışdı.

Planlaşdırılmış terror və terroru dəstəkləyənlər

Əslində, ötən ilin iyul ayında, Elmar Vəliyevə terror cəhdi ilə başlayan, planlaşdırılmış şəkildə Gəncədə iki polis zabitanın amansızlıqla qətlə yetirilməsi davam edən hadisələrə həm rəhbəri olduğum REAL, həm də şəxsən bir jurnalist kimi mən hələ o zaman axan qanların isti vaxtında ətraflı işıqlandırdığımızdan bu mövzuya proseslərə hüquqi qiymət verildəndən, necə deyirlər məhkəmə bitəndən sonra qayıtmaq niyyətindəydim. Amma Sevinc xanımın müraciətinə, çox kəskin və qəzəbli müraciətinə cavab olaraq demək istəyirəm ki, Mir Şahin burdadır, ölməyib, heç kimə də ölüm arzulamır. Bir halda ki, gəlməyimi istəyirsiniz, arzu edirsiniz, daha doğrusu sət şəkildə tələb edirsiniz, buyurun, burdayam. Yeri gəlmişkən, mənə tələb etməyinizlə yaratdığınız vəsiləyə də tamaşaçılarımıza ən dəqiq məlumatların çatdırılmasının növbədənənar, fəvqəladə fürsəti kimi yanaşırım. Bu fürsəti yaratdığınıza görə isə, Sevinc xanım, sizə xüsusi minnətdarlığımı bildirirəm. Amma bir az əvvəldən başlamaq istəyirəm. Çünki hadisənin üstün-



MİR ŞAHİNİN VAXTI

dən bir il bir aydan da artıq vaxt keçib. Peşə borcunu, özü də silahsız şəkildə yerinə yetirərək qətlə yetirilmiş iki polis zabitanın icra hakimiyyətinin qarşısındakı meydanında axıdılan qanı çoxdan quruyub. İndi daha çox sosial şəbəkələrdə “Balamı qaytarın! Balamı qaytarın!” tipli tələblər daha çox gözə-qulağa dəyir. Amma mən, biz ona görə varıq ki, tarix yaddan çıxmasın. Çıxmağa qoymayacağam. Ötən il, iyul hadisədən sonra, iyul ayının 11-də Gəncədən hazırladığım çıxışı sizə, o cümlədən də Sevinc xanıma təqdim edirəm.

Belə. Deməli, əvvəlcə bunu yadırmızda saxlayaq. İndi isə meydana gələnlərin məqsədi və niyyəti barədə danışaq. Yadırmızdırsa, Elmar Vəliyevə terrora məruz qoyulandan sonra sosial şəbəkələrdə, vurulmuş başçının ailəsinin, yaxınlarının Gəncədən çıxarılması tələbi ciddi kompaniyaya start vermişdi. Bu tələblə icra hakimiyyəti binasının qarşısındakı meydanı kütləvi aksiya keçiriləcəyinin elanı paylaşılırdı. Əli Kərimli, Sevinc Osmanqızı, Vidadi İsgəndərli, Qurban Məmmədov, Qənimət Zahid və bu kimi başqa gürühaşaların fəal iştirakıyla Yunis Səfərovun terror hərəkatı təqdir olunmaqla, aksiyanın təbliğatı aparılırdı. Əli Kərimliyə, Osmanqızına, Qənimət Zahidə yaxın siyasətçilərin, şəbəkə tanınmışlarının profillərində Yunisnin şəkli qoyulmuşdu. Bəs Elmar Vəliyevə öldürmək üçün qəsd edən Yunis kim idi? Bu sualın cavabını verəcəyik əlbəttə. Amma çox xahiş edirəm, diqqətlə qulaq asın. Çünki, bu gün mühakimə edilən, dərdli anaların “balamı qaytarın! Övladımı qaytarın” tələblərinin predmet-



MİR ŞAHİNİN VAXTI

ləri olan insanların əməli, əməlin xüsusi çəkisi haqqında dolğun və əsaslı təəssürat əldə etmək üçün bu son dərəcə vacibdir. Bəri başdan deyim ki, indi eşidəcəyiniz məlumatların əksəriyyəti yenidir. Yeni siz onlar barədə ilk dəfə eşidəcəksiniz. Bəzi videokadrları isə ümumiyyətlə ilk dəfə görə bilərsiniz. O zaman anlaşılacaq ki, ömürlərinin müəyyən illərini həbsxanada keçirəcək insanların törətdiyi əməllər niyə ağır sayılır. Niyə onları özləri demişkən, evə, analarının yanına buraxmırlar. Sevinc xanımın və onunla bərabər emosional çıxışlar edən başqa qadınların, anaların dərdini başa düşürəm. Amma burda analıq, balalıq kimi məhrəm, doğma hisslərə şərik çıxmaqdan daha artıq mətləblər var. Söhbət dövlətdən gedir. Beləliklə, xatırlayaq. 2018-ci il iyul ayının 3-də Gəncə Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Elmar Vəliyev və onun mühafizəçisi terror hücumuna məruz qaldı. Bunu edən Yunis Səfərov idi. Qayıdıram bir az əvvəlki suala: kim idi Yunis Səfərov? O doğrudanmı kasıbların, yoxsulla-

rın, inanclı inanların Qaçaq Nəbisi idi? İndi sizə təqdim edəcəyim arayışdan görə bilərsiniz hər şeyi. Mən sizi yönləndirə biləcək bir vergül, bir nöqtə belə qoymayacağam.

Yunis Səfərov 1996-cı ildə valideynləri və bacısı ilə birgə daimi yaşamaq üçün Gəncə şəhərindən Rusiya Federasiyasına gedib. Savadsız birisi deyil. 2000-2005-ci illərdə Moskva Pedaqoji universitetinin hüquq fakültəsində, 2005-2007-ci illərdə Moskva Müəllimlərin Təkmilləşdirilməsi üzrə Pedaqoji Akademiyasının aspiranturasında təhsil alıb. 2002-ci ildən etibarən islam dininin şiə tərqiyyətinə etiqad etməyə başlayıb. 2003-cü ildə azərbaycanlıların diaspora təşkilatının Moskva şəhərində keçirdiyi tədbirdə sabiq daxili işlər nazirinin müavini, 1995-ci il Mart Qiyamının lideri kimi tanıdığımız Rövşən Cavadovun oğlu Laçınla, onun vasitəsilə Mahir Cavadovun oğlu İran İslam respublikasında yaşayan Maqsudla tanış olur. Maqsudla tanışlıq internet vasitəsilə baş verir. Yunis 2004-cü ildə Moskvadan İrana, Məşhəd və Qum

şəhərlərinə ziyarətə gedir. 12-15 nəfərlik qrupla birgə. Səfər xərclərini isə İran İslam Respublikasında ödəyirlər.

Yunis Səfərov 2007-ci ilin iyun ayının 20-də “Samur” sərhəd nəzarət məntəqəsindən keçərək Azərbaycanaya gəlir, 17.09.2007-ci ildə “Bakı-Tehran” aviareysi ilə İrana gedib, Qum şəhərində Mahir Cavadovun oğlu Maqsudla birgə Məşhəd şəhərini ziyarət etdikdən sonra 20.09.2007-ci ildə “Tehran-Bakı” aviareysi ilə qayıdır, dekabrın 3-də isə “Bakı-Moskva” səmnişin qatarı ilə ölkəni tərk edib Rusiya Federasiyasına gedib. 2007-ci ildə İranda yaşayan Maqsud Cavadovun təklifi ilə Moskva şəhərində, internet sosial şəbəkəsində yarıdılmış və Azərbaycan hakimiyyətinə qarşı müxalif mövqelərin müzakirə olunduğu “Azdiaspora Forumu”na qoşularaq diskussiyalarda iştirak edib, səhifənin admini ilə tanış olub, Azərbaycan Respublikasında qanuni hakimiyyətin silahlı mübarizə yolu ilə devrilməsi barədə adminlə çoxsaylı müzakirələr aparıb. 2008-ci ilin mart ayının 8-də “Moskva-Gəncə” aviareysi ilə Gəncə şəhərinə gəlib martın 9-da Gəncə şəhər sakini Şərafət Nəcəfi Şahin qızını qaçıraraq ailə həyatı qurub və onunla birgə 10 martda “Bakı-Moskva” avia reyslə ölkəni tərk edib. 2008-ci il oktyabr ayının 30-da qaynatasıgillə barışmaq üçün həyat yoldaşı ilə birgə Dağıstandan keçərək Azərbaycanaya gəlib, dekabr ayının 4-də “Bakı-Tehran” aviareysiyə təkliddə İrana gedib Maqsud Cavadovla görüşüb, onunla birgə ziyarətçiləri ziyarət etdikdən sonra dekabrın 7-də Tehran-Bakı avia-reysi ilə Azərbaycanaya qayıdıb. Yunis Səfərov 2010-cu ildə Moskvada, Taqanski metros-tansiyasının yaxınlığında yerləşən mağazada fəhlə kimi təmir işləri görür. 2010-2012-ci illərdə Moskva şəhərində Yunis Səfərov daha 3 nəfərlə görüşərək Azərbaycanda silahlı mübarizə vasitəsilə devrilməsi planlarını müzakirə edib. 2012-ci ilin qış aylarında Smolensk vilayətində yerləşən meşəlik əraziyə gedərək bu şəraitdə yaşamağı və topoqrafik xəritələrdən istifadəni öyrənib. 23 aprel 2012-ci ildə xüsusi hazırlanmış şəxsin məxfi surətdə, qeyri-qanuni Azərbaycanaya gələ bilməsi üçün tanışının Gəncə şəhərində yaşayan əmisi Moskvaya çağırılır, onun anket məlumatlarından istifadə olunmaqla Azərbaycanın Moskvadakı Səfirliyindən həmin şəxs üçün saxta qayıdış şəhadətnaməsi alınır həmin sənəd əsasında sonuncu aprel ayının 30-da Moskva-Bakı qatarı ilə daha iki nəfərlə birlikdə Azərbaycanaya gəlir. Yunis Səfərov özü isə həmin şəxslərdən əvvəl ar-

“Mir Şahin vaxtı” verilişində Gəncə hadisələrinə dair yeni video-görüntülər yayımlanıb

tıq Bakıya gəlmişdi.2012-ci ilin yaz aylarında Yunis Səfərov Bakıdan Gəncəyə gedərək, dostluq münasibətlərində olduğu bir nəfərlə görüşüb planlarını həyata keçirmək üçün ondan silah istəyir və həmin şəxs ona 1 ədəd Kalaşnikov markalı avtomat və 1 ədəd “Makarov” markalı tapança verir. Yunis Səfərov həmin silahları Bakı şəhərinə, anasının evinə gətirir.2012-ci ilin yaz aylarında Yunis Səfərovun yaratmaq istədiyi partizan dəstəsinə əlavə şəxsləri cəlb etmək üçün apardığı danışıqlar uğursuz alınır. Plan baş tutmadığından Yunis Səfərov 1 ədəd Kalaşnikov markalı avtomatı və 1 ədəd Makarov tipli tapançasını Bakıdan Gəncə şəhərinə apararaq aldığı şəxsə təhvil verir. Sonra Yunis və dostları ayrı-ayrılıqda Moskvaya qayıdılar. 2012-ci ildə Yunis Səfərov Moskvada bir tanışını vasitəsilə, 1994-cü ilin oktyabr hadisələrindən sonra Azərbaycan hökumətində yüksək vəzifəsini itirmiş bir şəxslə tanış olur, onun telefon nömrəsini götürür, Moskva şəhərinə gəldikdə taksidürücüsü kimi onun xidmətində durur. 2016-cı ilin fevral-mart aylarında əslən Gəncə şəhərindən olan, Moskva şəhərində stomotoloq işləyən və ibadətə məşğul olan bir nəfərlə tanış olur. Tanışığı ona İrandan Rövşən Əhmədşad adlı tanışının yaşadığını deyir. Həm də bildirir ki, Rövşən Əhmədşad islam dininə sıx bağlı olan şəxslərin İslam İnqilabı Keşikçiləri korpusunun SEPAH-ın hərbi təlimlərinə cəlb edilmələrinə kömək edə bilər və bu barədə mobil cihazında olan, Rövşən Əhmədşadın videomüraciətini ona izləyib. Yunis bu zaman həmin təlimlərdə iştirak etmək istədiyini söyləyir, stomotoloq isə ona Moskva şəhərində yaşayan, əslən Azərbaycanlı, başqa anket məlumatlarını bilmədiyini şərti adı Emil olan şəxsin telefon nömrəsini verərək onunla əlaqə saxlamasını tapşırır. Bununla da diş həkiminin vasitəsilə Yunis öz dişlərini daha da itiləmək üçün SEPAH-ı seçir. Və Rövşənə zəng vurur. Rövşən Yunisi hərbi təlimlərdə iştirak etmək üçün İrana dəvət edir.Yunis İrana getmək üçün pul əldə etməkdən ötrü 2012-ci il buraxılışı “Chevrolet Cruz” markalı avtomobilini 5000 ABŞ dollarına satır. Bir müddət sonra, daha dəqiqi 2016-cı ilin fevral-mart aylarında Moskvada həmin Emil adlı şəxslə görüşür, hərbi təlimlərdə iştirak etmək üçün İrana getmək istədiyini deyir, Emil isə onu yola salmağa söz verir. Sonra Yunis Səfərov Moskva şəhərində yenidən “Emil adlı şəxslə görüşür. Onun yanında tanımadığı, əslən azərbaycanlı bir nəfər başqa şəxs də olub və Emil Yunisə deyir ki,

İrana həmin şəxslə gedəcək. Yunis Səfərov hər ikisinin biletlərinin alınması üçün Emilə 19000 Rusiya rublu verir. İrana getməzdən əvvəl isə ona 300 ABŞ dolları da verilir və bunun Moskvada yaşayan inanclı adamlardan xüms pulu kimi yığıldığını deyərək İrandan Rövşən Əhmədşadəyə çatdırmağı tapşırırlar. Biletləri alındıqdan sonra onlar Yunis Domodedovo aeroportundan Bakı Hava limanından tranzit olmaqla, Azərbaycanın dövlət sərhəddini keçmədən Tehrana uçurlar. Yunislə birlikdə gedən, nəməlum şəxs- vizası olduğuna görə

Yunisnin yanında yerləşirlər. İki aydan sonra Rövşən Əhmədşadə onu Qum şəhərində yerləşən tələbə şəhərciyinə, iki həftə sonra isə onu hansısa həyat evinə aparır. Bu evdə keçirilən toplantıya Yunis də qatılır. Yunis Azərbaycan Respublikasının vətəndaşı, dövlətimiz əleyhinə sirt çıxış və silahlı çevriliş çağırışları ilə tanınan, Tohid İbrahimbəyli də ilk dəfə həmin toplantıda görünür. Burada əsil adlarını bilmədiyini Təqi, Abdulla, Əbdülrəhman, Nurlan kod adlı azərbaycanlılar, eləcə də Qum şəhərində dini məktəblərdə tələbə olan Musa,

gündən sonra Dəməşqə qaçıdaraq qaldıqları villada əslən ərəb olan müəllimlər onlara kvadroheliqopterləri uçurmağı və idarə etməyi öyrədiblər. Bir həftə ərzində Yunisgil Dəməşqdə qaldıqdan sonra hamılıqla Suriyanın Palimera şəhərinə gedirlər. Palimerada qalarkən döyüş taktikasını öyrənmək üçün üç-üç ayrı-ayrı suriyalılardan ibarət qrupların tərkibinə daxil ediliblər. Palimera şəhərindən sonra, Qum şəhərinə, ailəsinin yanına qaçıdaraq, sənədlərinin qaytarılmasını gözlədikdən sonra, 2016-cı ilin dekabr ayının

nal. Beləliklə, bu Yunis Səfərovu tanımaqdan ötrü təqdim etdiyim bəzi seçmələr. Bu məlumatlar onu göstərir ki, Yunis təsadüfi xəttə düşmüş, hansısa dövlət məmurunun idarəçiliyini sərtliyi və davranışının ictimai qeyri-populyarlığının qəzəbləndirdiyi, emosional cırtqoz deyil. Sizə təqdim etdiyim arayışdan da görünür ki, Yunis Azərbaycan respublikasının ikinci ən böyük şəhərini başsız qoymaq planını Elmar Vəliyevin xüsusi keyfiyyətlərindən narazı qaldığına görə cızmayıb. Yunisnin sosial şəbəkələrdə bir-birinin ardınca yaydığı müraciətləri var. Bu müraciətlərdə o hər bir addımını soyuqqanlıqla atır. Hər bir amansız hərəkətini əsaslandırmağa çalışır. Yunis Səferli Elmar Vəliyevi qətlə yetirmək planını icra etmək məqsədilə gözləmək üçün Yeni Gəncədə hüdürl binalardan birinin damında iki-üç gün qaldığını, sonra bir polis əməkdaşının onun izinə düşdüyünü və onun əslində qanuni tələbləri müqabilində necə bezdiyini və güllələdiyini necə sakit danışıq, Mayakovskidən necə iqtibas gətirir. Ən müdhişi də bilirsiz nədir, adam etiraf edir ki, ona terrorçu deyəcəklər və nə olsun ki, qoy desinlər də... Mən Sizə indi Yunisnin nüzə videomüraciətindən kiçik bir hissə göstərəcəm. Sevinc xanım və digər analar, bacılar, sizə unutmuram, əlbəttə övladlarınızın azadlığını tələb etməyinizlə bağlı addımlarınıza münasibətim olacaq. Amma istərdim ki, bu fraqmentə baxaq. Kiçik bir arayış. Deməli Yunis bu müraciəti Terror cəhdindən əvvəl edib. Nə qədər əvvəl olduğunu bilmirəm, o qədər vacib də deyil. Əsas niyyətdir. Niyyə çəkib Yunis bunu? Diqqət. Yunis Səfərov şəbəkə vasitəsilə müraciət edir. Bu müraciət Elmar Vəliyevin öldürülməsindən sonraya hesablanmışdı. Plana görə daha bir neçə məmur öldürülməliydi. Yunisnin müraciətində bizə klassik terrorçu dəst-xəttindən bəlli olan bir üsul var. Məsuliyyəti öz üzərinə götürmək. Yəni biz öldürmüşük və niyyə öldürmüşük. Yunis Səfərov bu addımı dövləti sarsıtmaq məqsədilə atmışdı. İndi isə Gəncə İcra Hakimiyyətinin binası qarşısında keçirilən qanunsuz aksiyada qətlə yetirilən polis zabitləri mövzusunda qayıdaq. Amma bir qədər səbr edin. Deməli Yunis iki hadisədə iştirakını nümayişkarane şəkildə etiraf edir. Bunlardan biri budur. 2018-ci il yanvar ayının 20-də Gəncədə törətdiyi cinayət hadisəsi.



MİR ŞAHİNİN VAXTI



Tehran aeroportundan rahatlıqla keçir. Yunis üçün isə Rusiya vətəndaşı olduğundan viza tələb olunur. Buna görə Tehran aeroportunda onu saxlayırlar. Viza düzəltmək üçün isə 98 və ya 99 ABŞ dolları ödəməli olduğunu bildırıblər. İrandan İslam Respublikasında yaşayan Rövşənə telefon əlaqəsi saxlayırlar, Rövşən isə onlara məsləhət görür ki, verilmiş xüms pulundan viza üçün ödəsinlər. Sonra Yunisgil taksidürücüsü ilə Qum şəhərinə yola düşürlər. Rövşən Əhmədşadın yönləndirməsiylə onlar Xatəmi adlı İran azərbaycanlısının Qum şəhərində yerləşən iki mərtəbəli evə gedirlər. İki ay müddətində Xatəminin evində qalırlar. Bu müddətdə Rövşən ya bir həftəlik ərzaq, ya da ərzaq almaq üçün pul gətirir. Amma ay yarım sonra onunla birlikdə gələn nəməlum şəxs Rövşən Əhmədşadəyə onları uzun müddət gözlətdiklərinə görə iradını bildirir, daha hərbi təlimlərdə iştirak etmək istəmədiyini deyir və geri qayıdır. Həmin şəxs geri qayıdandan sonra Yunis Moskvaya zəng vurub arvadını və uşaqlarını da İrana çağırır və onlar Qum şəhərinə gələrkən

Rövşən, Nasir, Orxan, Miqdad, Muxtar kod adlı azərbaycanlılar da olur. Toplantıda Tohid İbrahimbəyli Suriyada dini ziyarətgahları müdafiə etməyin onların borcu olduğunu deyib, onlara paylanılan anketləri doldurmağı tapşırır.Toplantıdan sonra Yunis həyat yoldaşına Suriyaya SEPAH-ın tərkibində hərbi təlim keçməyə gedəcəyini deyir və arvadı bu xəbəri normal qarşılayır. Bir-iki gün sonra Musa Yunisə zəng edərək paltarlarını toplamasını və gəlməli olduqlarını deyir. Və Yunis Tohid İbrahimbəyinin başçılığı ilə 10 nəfərlik qrupla mikroavtobusla Tehran aeroportuna yollanırlar, oradan da təyyarə ilə Suriya Ərəb Respublikasının Dəməşq şəhərinə gedir. Dəməşqdə onları əslən azərbaycanlı olan “Əbu Əmim” kod adlı şəxs qarşılayıb, tanımadığı bir yerdə villada yerləşdirib, onlara hərbi paltarlar və “Kalaşnikov” tipli avtomatlar paylayıb, daha sonra isə Hələb şəhərinə aparıb orada təlimlər keçir, xəritə ilə işləməyi, müxtəlif üsullarla, ulduzların yerləri ilə istiqaməti müəyyən etməyi, döyüş taktikasını və sair öyrədər, 4-5

2-də Astara sərhəd nəzarət məntəqəsindən keçməklə ailəsi ilə birlikdə Azərbaycan Respublikasına qayıdıb. Yunis Səfərovun tərcümehalının bəzi detallarını da nəzərinizə çatdırmaq istəyir: atası Rafiq Səfərov Yunis oğlu arvadı Leylaxanım Hüseyn qızından rəsmən ayrılıb və Rusiya vətəndaşı olmaqla uzun müddətdir ki, həmin ölkədə yaşayır. Anası İsmayıllova Leylaxanım Hüseyn qızı Gəncədə anadan olub, Rusiya Federasiyasının vətəndaşıdır. Rusiya Federasiyasının Xüsusi xidmət orqanlarında tərcüməçi vəzifəsində işləyir. Moskvada yaşayır. Bacısı Lələ Cəfərova Rafiq qızı Gəncədə anadan olub. Moskvada, anasının yaşadığı ünvan qeydiyyatda olsa da, Yunanıstanda yaşayır. Ərinin adı Nikolasdır. Arvadı Şərafət Nəcəfi Gəncədə anadan olub. İki az yaşlı övladı var. Rusiya vətəndaşıdır. Yunis Səfərovun nənəsi, yəni atasının anası Karapetyan Svetlana Akopovna Daşkəsən şəhəri Caparidze küçəsi, ev 10 ünvanında qeydiyyatdadır. Belə bir Əhli Beyt aşığı Yunis. İnternasio-

Yaxın Şərqi hazırda ən həssas problemi olan Suriya məsələsinin həllinin sonu görünür. Son zamanlar ekspertlər əsas olaraq üzərində ABŞ və Türkiyənin işlədiyi təhlükəsizlik zonasının yaradılması şansından bəhs edirlər. Tərəflər artıq bir sıra məsələlərdə ortaq mövqeyə gəliblər. Hətta yaxın günlərdə birgə fəaliyyət mərkəzinin işə başlaması da gözlənilir. Lakin bununla problemin həll ediləcəyini gözləmək doğru olmazdı. Ankara və Vaşinqton təhlükəsizlik zonası ilə bağlı prinsipial punktlarda razılığa gələ bilmirlər. Əsas maneə Suriya-dakı terror qruplarını Amerikanın müdafiə etməsi ilə bağlıdır. Konkret olaraq kürdlərin radikal təşkilatları olan PYD/YPG-ni Vaşinqton müdafiə etməkdədir. Türkiyə isə terrorçuların Fərat çayının şərq sahilindən uzaqlaşdırılacağına qətiyyətlə ifadə edir. Bu proseslərə bütövlükdə geosiyasi dinamika çərçivəsində yanaşdıqda, maraqlı mənzərə alınır. Həmin aspektdə "Suriya düyünü" nün çözülməsinin geosiyasi konteksti üzərində geniş dayanmaq istərdik.

Növbəti mərhələ: Vaşinqton və Ankara ortaq mövqeyə gələ biləcəklərmi?

Suriya məsələsinin həllinin yeni mərhələyə qədəm qoyduğu haqqında fikirlər səslənir. Bu dəfə hadisələrin mərkəzində Türkiyə vardır. Ankaranın Suriya ilə bağlı rolu həm ABŞ, həm də Rusiya üçün daha da yüksəlib. Səbəbi konkretidir: Türkiyə Suriyada maraqlarının təmin olunması məsələsini çox kəskin və qəti qoyub! Onun buna haqqı varmı? Bizcə, tam haqqı vardır. Çünki dünyanın ən uzaq guşələrindən gəlib, Suriyada maraqlarını özünü hakimi-mütləq kimi aparmağa çalışırlarsa, onda Türkiyə və İran kimi Suriyaya qonşu olan dövlətlər də öz tələblərini dilə gətirə bilərlər.

Ankaranın ümumi geosiyasi maraqlardan başqa, təhlükəsizliklə bağlı qayğıları da vardır. Məsələ ondan ibarətdir ki, Suriya və İraqda fəaliyyət göstərən radikal terror qrupları hər kəsdən öncə Türkiyəyə qarşı işlər görürlər. Hətta türk dövlətçiliyinin ilk etapda ən azından zəiflədilməsi və sonradan tamamilə aradan qaldırılması istiqamətində ab-surd planlar qururlar. Daha doğrusu, onların havadarları belə planları ortaya atıb Yaxın Şərqi xalqları bir-birinə düşmən etməyə çalışırlar. Strateji məqsəd də aydındır: ümumiyyətlə, müsəlman ölkələrində dövlətçiliyi zəiflətmək.

Bu müddəaların işığında Türkiyənin Suriyada fəallaşması tamamilə normal və məntiqi görünür. Ankara tələb edir ki, Fərat çayının şərq hissəsində olan terror qrupları oradan çıxarılsın, 32 kilometrlik təhlükəsizlik zonası yaradılsın, öz evlərini tərk etmiş suriyalılar (onların sayı 4 milyona yaxındır) yurdlarına qayıtsınlar, yerlərdə əhəlinin üstünlük təşkil edən etnik qrupları idarəçiliyi həyata keçirsinlər və təhlükəsizlik zonasına Türkiyə nəzarət etsin.

Təhlükəsizlik zonası Suriyanın şimalında Türkiyə-Suriya sərhədi boyu yaradılmalıdır. Daha doğrusu, bunu Ankara istəyir. Amerika isə həm təhlükəsizlik zonasının uzunluğunu məhdudlaşdırmağa cəhd edir, həm də enini azaltmaq fikrinə düşüb. Son danışıqlarda Vaşinqtonla Ankara təhlükəsizlik zonasının uzunluğu haqqında razılığa gəliblər. Təhlükəsiz bölgənin eni və oraya nəzarətlə bağlı isə fikir ayrılığı qalır.

Vaşinqtonun son təklifinə görə, Türkiyə ancaq 5 kilometr enində təhlükəsizlik zonasına tam nəzarət edə bilər. Orada terror qruplarından kimsə olmamalıdır. Ancaq türk

"Suriya düyünü": təhlükəsizlik zonası və risklər

The image shows a screenshot of the NewTimes website. The main article is titled "'Suriya düyünü': təhlükəsizlik zonası və risklər" (Syria dilemma: security zone and risks). The article text is partially visible, discussing the situation in Syria and the role of the US and Turkey. There is also a photo of a meeting with several men in suits sitting around a table.

əsgəri yaşayış məntəqələrinə daxil ola bilməz. Yaşayış məntəqələrinə yerli özünüidarə orqanları nəzarət etməlidir. Bundan sonrakı 9 kilometrlik məkanda YPG/SDQ ağır silahlar saxlaya bilməz. Onlar orada ancaq yüngül silahlarla mövcud ola bilərlər. Türkiyə həmin zolağa daxil olmaq hüququna malik deyil. ABŞ əsgərləri isə 9 kilometrlik zonada hökmranlıq edə bilərlər.

Nəhayət, bundan sonrakı 14 kilometrde Türkiyə, ümumiyyətlə, heç bir formada mövcud olmamalıdır. Oraya tam olaraq PYD/YPG və Amerika hərbiçiləri nəzarət edə bilərlər. Terror qrupu həmin zonada ağır silahları da saxlaya bilər. Bununla yanaşı, son razılaşmada Türkiyə insansız hava aparatları ilə vurğulanan əraziyə havadan nəzarət edə bilər. Bu nəzarət əsas olaraq kəşfiyyat xarakterli ola bilər.

Türkiyə mətbuatında dərc edilən məlumatlara görə, Amerika ilə Türkiyə arasında təhlükəsizlik zonası ilə bağlı aparılan danışıqların ümumi məzmunu bu cürdür. Lakin diplomatik mənbələr vəziyyətin hələ də qeyri-müəyyən olduğunu vurğulayırlar. Doğrudan da, hələ cavabı məlum olmayan geosiyasi suallar çoxdur. Onların sırasında Dəməşqin bu sövdələşməyə münasibəti əsas yerlərdən birini tutur. Bəşər Əsəd artıq ABŞ-Türkiyə razılaşmasını qətiyyətlə rədd etdiklərini bəyan edib. Suriya Xarici İşlər Nazirliyindən də analoji açıqlama verilib.

Qeyri-müəyyənlikdən xilas yolu: axtarışlarda ziddiyyətli məqamlar

Moskvanın da bu razılaşmadan tam razı qalmadığı məlumdur. Bir çox ekspertlərin rəyinə görə, Kreml Suriyadakı kürdlərlə gizli razılığa gələ bilər. Bununla bağlı müəyyən maneələri olduğu haqqında da informasiyalar yayılır. Lakin konkret olaraq ortada bir dəyişiklik yoxdur. İdlb istiqamətində isə B.Əsəd, Rusiya və İran güclərinin fəallaşdıqları barədə informasiyalar mövcuddur.

Maraqlıdır ki, artıq bir neçə aydır həmin istiqamətdə onlar ciddi bir uğur əldə edə bilmirlər. Əksinə, bölgədəki müqavimət dəstələri Dəməşqə və himayədarlarına ağır zərbələr endirirlər. Bunlar onu göstərir ki, məsələ heç də Türkiyə ilə bağlı deyil. İdlbdə olan mötədil müxalifət var gücü ilə müdafiə olunur.

Bunlarla yanaşı, ABŞ-la Türkiyə arasında Suriyanın şimalında təhlükəsizlik dahlizinin təşkili və ona nəzarətlə bağlı ciddi mövqe fərqliliyi hələ də qalır. Vaşinqton geosiyasi maraqlarını əsas tutaraq terror qruplaşmasına dəstəyini çəkmir. İndi seçdiyi taktikada isə həm radikal qruplara yardım etmək, həm də Türkiyəyə müəyyən güzəştə getmək üsulu hiss olunur. Yəni ümid edilir ki, Ankara bu tələyə düşəcək və Amerika terrorçularla Türkiyə dövləti arasında diplomatik maneərlərlə hər ikisini idarə edə biləcək. Ancaq Türkiyə rəhbərliyi tam açıqlığı ilə bəyan edir ki, bu cür fırladaqlar keçməz. Məsələ qətidir: terror qrupları o ərazilərdən qeyd-şərtsiz çıxmalıdırlar. Vaşinqton Türkiyə ilə birgə hərəkət etməsə, Ankara təbii ki, bunu edəcək. Qarşısına amerikan əsgərləri çıxsa, onları da əzib keçəcək.

Təbii ki, bu ssenari heç arzu edilən deyil. Çünki ABŞ və Türkiyə NATO-da müttəfiqlər və ayrıca Amerika dünyanın ən güclü hərbi potensialına malikdir. Lakin Türkiyə üçün məsələ ölüm-qalım məsələsidir. Artıq təhlükəsizliklə bağlı "qırmızı xətt" çatılıb. Ankaranın geri çəkilməyə məkanı yoxdur. Buna görədir ki, Türkiyə ordusu Suriya sərhədində qüvvələrini cəmləşdirməyə davam edir. Müdafiə naziri Hulusi Akarın verdiyi informasiyaya görə, artıq tələb olunan qüvvələrin 85 faizi lazım olan yere yerləşdirilib. Deməli, Ankara məsələyə son dərəcə ciddi yanaşır.

Ankaranın təkidli olmasının səbəblərindən biri Yaxın Şərqi yeni geosiyasi düzənin formalaşması ilə əlaqəlidir. Artıq ekspertlər də vurğulayırlar ki, prosesin silahlı toqquşma mərhələsi arxada qalır. Bundan sonra məsələlərin siyasi həllinə üstünlük verilməlidir. O cümlədən Suriyanın yeni konstitusiyası hazırlanıb qəbul edilməlidir. Böyük

dövlətlər masada əllərini gücləndirməyə çalışırlar. Amerikanın planları isə uzaq hədəflərlə bağlıdır. Vaşinqton Yaxın Şərqi özünə sadıq radikal qrupları saxlamaqla yerli dövlətlərə təsir rıçaqlarına malik olmağa cəhd edir. Ancaq düşündürücü odur ki, Vaşinqton yerli hakimiyyətlərlə deyil, qanunsuz qruplarla işləməyə üstünlük verir. Bu da ondan xəbərdar edir ki, regionda hələ uzun müddət təhlükələr və risklər qala bilər.

Bütün bunların fonunda Türkiyənin "terror dahlizi"ni parçalaması region dövlətlərinin də marağına uyğun görünür. Bu prosesdə Ankaraya dəstək verilməlidir. Eyni zamanda, çox şeyin Türkiyə və Suriya hökumətlərinin münasibətlərindən asılı olacağı da hiss edilir. Həmin aspektdə ekspertlər Rusiya, İran və Türkiyə rəhbərlərinin növbəti görüşünə böyük maraq göstərirlər. Həmin görüşdən sonra Türkiyə, Rusiya, Fransa və Almaniya Suriya problemini müzakirə etməlidirlər. Deməli, məsələnin diplomatik yolla həlli istiqamətində yaxın zamanlarda irəliləyişin olması mümkündür.

Yuxarıda vurğulanan faktlar göstərir ki, "Suriya düyünü" nün açılması perspektivi həlilə aydın deyil. Meydanda güclü oyunçular maneərlərini davam etdirirlər. İndiki mərhələdə bütün diqqətlər ABŞ-Türkiyə münasibətlərinə istiqamətlənib. Əgər Ankara ilə Vaşinqton bütün məsələlərdə razılığa gələ bilsələr, problemin həlli sürətlənəcək. Əks halda, qeyri-müəyyənlik daha da artacaq. Ekspertlərin rəyinə görə, ABŞ və Türkiyənin bütün məsələlər üzrə ortaq mövqeyə gəlməsi ehtimalı çox azdır. Bu səbəbdən də "Suriya düyünü" nün daha da dolaşa biləcəyi proqnozlaşdırılır.

Bütün hallarda artıq Suriya ilə bağlı vəziyyətin yeni geosiyasi ölçülər kəsb etməyə başladığını vurğulamaq olar. Ola bilsin ki, bu, sonuncu mərhələdir. Lakin onun qeyri-müəyyənliyi azaldacağına dəlilət edən gedişat gözə dəymir. Bu səbəbdən həliləlik "Suriya düyünü" nün "Qordi düyünü" nün təsiri bağışlayır!

XIX-XX əsrlərdə insan hüquqları

Arıq XIX əsrdə əsas insan hüquqları haqqında müddəalar İtaliyanın, İspaniyanın, Danimarkanın, İsveçnin və s. ölkələrin konstitusiyalarında yer almışdır. Alman tədqiqatçısı K.Ştern yazmışdır: "Dövlətlərin konstitusiyalarında yer almış əsas hüquqların bazisində şəxsi və təbii-hüquqi başlanğıc dayanır. Əhəmiyyətli yeni element rolunda təbii-hüquqi institutionallaşma çıxış edir. İnsan hüquqlarının dövlət-hüquqi təminatı insan ideyaları sahəsində irəliyə doğru ciddi addım idi. Deklarasiyalardan təbii hüquqlar kimi götürülmüş əsas insan hüquqları hüquqi mənə kəsb etməyə başlamışlar."

Siyasi və hüquqi fikir tarixinə yaxından nəzər salsaq, görərik ki, insan hüquq və azadlıqları və onların reallığıdırılması problemi bəşəriyyətin bütün mövcudluğu boyunca ən düşündürücü məsələ olmuşdur. Lakin yenə də etiraf etmək lazımdır ki, insan hüquqları anlayışının mahiyyəti və təbiəti ilə bağlı həm Azərbaycan Respublikasında, həm də xarici ölkələrdə vahid universal nəzəriyyə formalaşmamışdır.

N.B.Valmanova yazır: "Doğrudur, məsələnin mahiyyəti ilə bağlı ümumi oxşar bucaqdan çıxış edən tədqiqatçılar çoxluq təşkil edirlər. Bununla bərabər yenə də, insan hüquqları anlayışını sırf öz dünyagörüşü və baxışları bucağından izah etməyə çalışanlar və digərlərinin fikirlərinə qarşı əks-argumentlər qoyanlar da kifayət qədərdir." Bu baxımdan, hazırkı məqamda, insan hüquqları anlayışının mahiyyətini müfəssəl açacağı bir yanaşmanın mövcudluğunu qeyd etmək çətinidir. Həm ayrı-ayrı ölkələrin təcrübəsi, həm də bizim problemlə bağlı apardığımız araşdırmalarımız bu qeyd etdiklərimizi təsdiqləyir. Lakin insan hüquqları anlayışının mahiyyətinin dərk edilməsini müəyyən qədər asanlaşdıran məqam ondan ibarətdir ki, fərqli yanaşma və nəzəriyyələr, bir sıra oxşar əlamətlərinə görə, iki kateqoriya altında birləşdirilmişdir. Belə ki, həm öz apardığımız tədqiqatlarda, həm də dünyanın tanınmış tədqiqatçıların fikrincə, bütün yanaşmaları pozitivist və qeyri-pozitivist kateqoriyalara ayırmaq mümkündür. Hesab edirik ki, kateqoriyalasız oxşar yanaşmalar və nəzəriyyələri ümumiləşdirməyə və ortaqlıq məxrəcə gəlməyə imkan verir. İnsan hü-

quqlarının mahiyyətinə dair pozitivist və təbii-hüquqi (qeyri-pozitivist) yanaşmaların fərqləndirilməsi diqqəti, ümumilikdə, hüququn təbiətinə dair yanaşmalar arasındakı fərqlərə yönəldir. Uzun illər boyu pozitivist və təbii hüquqi məktəbin nümayəndələri arasında sət plemikalar getmişdir. XIX əsr boyu və XX əsrin əvvəlində belə plemikalar xüsusi intensivliyi ilə seçilmişdir. Tərəflər öz mövqelərinin haqlı olduğunu sübut etmək üçün ciddi arqumentlərə əl atırdılar. Təbii-hüquqi kateqoriyaya aid edilən yanaşmalar və ya nəzəriyyələr çərçivəsində insan hüquqlarının mənşəyinin təbii, dövlətdənkenar olması ideyası dəstəklənir və arqumentləşdirilir. Deməli, bu, həm də, o deməkdir ki, bu istiqamətin tərəfdarlarının fikrincə, insan hüquqları heç bir halda, dövlətdən və qanunvericilikdən asılı deyildir. Bu yanaşmanı dəstəkləyən kifayət qədər tanınmış şəxslərdən C.Lokku, A.Smiti, B.Konstani və başqalarını, xüsusi olaraq, qeyd etmək lazımdır. Adlarını qeyd etdiyimiz filosofların fikrincə, dövlətin başlıca rolu insanın təbii hüquqlarını, əsasən də, mülkiyyət hüququnu qorumaqdan ibarətdir. Buradan müəyyən nəticə hasil etmək mümkündür. Belə ki, ingilis mənşəli filosofların başlıca istəkləri və ya əldə etmək istedikləri nəticə, ondan ibarət idi ki, dövlətin iqtisadiyyata müdaxiləsinə tam son qoyulsun. Təbii-hüquqi yanaşma tərəfdarları pozitivist yanaşmanın təhlükəli məqamlarına diqqəti cəlb etməyə çalışırdılar. Onların fikrincə, pozitivist yanaşma - insan, onun həyatı, ləyaqəti kimi dəyərlərin tamamilə diqqət mərkəzindən kənarda qalmasını nəzərdə tutur. Belə olan halda isə, ümumiyyətlə, insan hüquqlarından danışmaq çətinidir. Ümumiyyətlə, təbii-hüquq nəzəriyyəsinin meydana gəldiyi və inkişaf etdiyi tarixi dövrü nəzərdən keçirərkən, görərik ki, insan hüquqlarının dövlətin "hədiyyəsi" kimi nəzərdən keçirilməsi həmin düşüncəni bacaran insanların baxışları ilə ziddiyyət təşkil edirdi.

Pozitivist yanaşmanın formalaşması, əsasən, XIX əsrin ikinci yarısına təsadüf edir. Bu yanaşmanın formalaşmasında v) inkişafında, əsasən, Almaniya və Avstriya məktəblərinin ciddi rolu olmuşdur. Pozitivist yanaşma kateqoriyası altında birləşən nəzəriyyələrin tərəfdarı isə, hesab edirlər ki, insan hüquqlarının mənşəyi dövlətdir. Dövlətdən kenar insan hüquqlarından danışmaq əsassızdır. Bu nəzəri istiqamətin ən tanınmış nüma-

yəndələrindən Q.Kelzeni, D.Ostini, K.Berqbomu və başqalarını göstərmək mümkündür. Məsələn, O.Kelzen əsaslandırmağa çalışırdı ki, dövlət heç bir halda, hüquqdan geridə dayana bilməz. Pozitivist kateqoriyaya aid edilən nəzəriyyələrin digər tanınmış tərəfdarları olan D.Ostin və Berqbom isə təbii-hüquqi nəzəriyyələrə qarşı sət mübarizə aparmağı özlərinin başlıca vəzifələri kimi müəyyənləşdirmişlər. Onlar həm də insan hüquqlarına dair dəstəklədikləri hüquqi baxışları sistemləşdirməyə çalışmışlar. Bu da, ondan xəbər verir ki, insan hüquqlarının mahiyyətinə dair pozitivist yanaşma tərəfdarları, məhz öz mövqelərinin univeral kimi qəbul olunmasında ısrarlı idilər. Tarixə nəzər salsaq, məşhur alman filosofu Hegelin insan hüquqlarının qeyri-dövlət mənşəyi ideyasını kəskin tənqid etdiyinə əmin olarıq. Hegel hesab edirdi ki, insan hüquqlarının qeyri-dövlət mənşəli və sərhədsiz olması ideyası fərdiyyəçiliyə və ümumilikdə, hüququn inkarına gətirib çıxarır ki, bu da, cəmiyyət üçün təhlükəlidir. O, fikirlərini əsaslandırmaq üçün yazmışdır: "Azadlığın hər şeyi etməkdən ibarət olduğunu eşitdikdə, etiraf edə bilərik ki, bu, düşüncə mədəniyyətinin, ümumiyyətlə, olmamasıdır. Belə yanaşmada iradə azadlığından, hüquqdan, mənəviyyatdan, ümumiyyətlə, bəhs olunmur. Hegelin bu fikirlərindən belə nəticəyə gəlmək olur ki, insan hüquqları mütləq dövlətin nəzarətində olmalıdır. Yəni, o, insan hüquqlarını, ümumilikdə, inkar etmir. Sadəcə olaraq, onun dövlətdən qaynaqlandığını və onun sərhədlərinin dövlət tərəfindən müəyyənləşdirildiyini əsaslandırmağa çalışır. Burada Hegeli narahat edən məqam, nəzərətsiz və sərhədsiz insan hüquqlarının cəmiyyətdə qeyri-sabitliyi şərtləndirə bilməsi ilə bağlıdır.

Müxtəlif xalqlarda hüquqi materiyaların və ruhun tarixi inkişaf yolu kifayət qədər mürəkkəb və uzun olmuşdur. Cəmiyyətdə insanların ünsiyyəti və qarşılıqlı fəaliyyətləri, münasibətlərin həlli və dəf olunması üçün, ilk növbədə, hüquqların dərk edilməsi, təkmilləşdirilməsi və həyata keçirilməsi problemi böyük əhəmiyyət kəsb etmişdir. Cəmiyyətdə hüquqların əhəmiyyəti və rolu haqqında insanlarda aydın təsəvvürlərin yaranması üçün minilliklər tələb olunmuşdur. Lakin bu, o demək deyildir ki, müasir dövrdə-hazırda, bu hər şey tam qaydasındadır. İnsan hüquqları sahəsinin başlıca səciyyəvi



Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında
Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına
Dövlət Dəstəyi Fondu

KİVDİF

www.kivdf.gov.az

Bu yazı Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun maliyyə dəstəyi ilə "İnsan hüquq və azadlıqlarının müdafiəsi, vətəndaşların hüquqi, siyasi mədəniyyət səviyyəsinin yüksəldilməsi, sosial və siyasi fəallığın artırılması" istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb

xüsusiyyəti elə həmişə problemlilikdədir. Bu baxımdan, insan hüquqları sahəsinin elmi dialektin diqqət mərkəzində olması öz aktuallığı ilə seçilir.

D.Qənbərov yazır: "Konstitusiya hüquq və azadlıqlar sistemi kifayət qədər mürəkkəb və çox-tərəfli bir sistemdir. Hüquq elmində "sistem" anlayışı cəmiyyətin siyasi təşkilinin, dövlət orqanlarının, hüquq və digər ictimai hadisələrini xüsusiyyətlərini ifadə etmək üçün tətbiq edilir. Sistem, bir tərəfdən, bu və ya digər hadisənin bütövlüyünü və tamlığını ifadə edir. Digər tərəfdən isə, onu təşkil edən elementlərin differensiasiyasını, yəni daxili strukturunu ifadə edir. İstənilən mürəkkəb ictimai hadisənin sistem şəklində nəzərdən keçirilməsi bütün struktur bölmələrin ümumi xüsusiyyətlərini görməyi nəzərə almağa imkan verir. Ümuminin və xüsüsünün dialektikası da öz ifadəsini, məhz bunda tapır. Həmçinin, insan hüquqları sisteminin nəzərdən keçirilməsi, bu sistemi təşkil edən bütün elementlərin tam şəklində səciyyələndirməyə imkan verməklə yanaşı, həm də onun ayrı-ayrı elementlərinin xüsusiyyətlərini müəyyənləşdirməyə imkan verir.

İnsan hüquqları sisteminin formalaşması haqqında olduqca çoxsaylı yanaşmaların mövcud-

luğu şübhə doğurmur. Bunu nəzərdən keçirəcəyimiz məqamlarda, aydın sübut edəcəkdir. İnsan hüquqları sisteminin formalaşması haqqında dolğun təsəvvürlərə malik olmaq üçün, ümumi şəkildə hüquq sisteminin mahiyyətini dərk etmək vacibdir. Hüquq sistemi hüququn ictimai münasibətlər sistemi ilə obyektiv şərtləndirilmiş daxili quruluşudur. Bu sistemin quruluşu hüququn inkişafına və mürəkkəbləşməsinə olan reaksiya kimi nəzərdən keçirilir. Qanunvericiliyin bir və ya bir neçə akta aid olduğu dövrdə, hüquqi sistemə tələbat mövcud deyildir. Hətta hesab etmək olar ki, hüquq sistemi anlayışı anqlosakson dövlətləri üçün də ciddi aktuallıq kəsb etməmişdir. Roman-german hüquq ailəsinin dövlətləri üçün hüquq sistemi olduqca böyük əhəmiyyət kəsb edir. Hüquq sistemi bütün sosial əhəmiyyətli münasibətlərin dövlət tərəfindən sistemləşdirilməsini nəzərdə tutur. Bu proses normativ-hüquqi aktların köməyi ilə həyata keçirilir." Müvafiq olaraq, qeyd etmək olar ki, hüquq sistemi tam təsisatı ifadə edir. O, bütün normaları əhatə edir və özünə hüquq sahələrini, institutlarını və normalarını daxil edən çox-səviyyəli mürəkkəb kompleks formalaşdırır.

VAHİD ÖMƏROV,
fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru

Rahat yatmaq və yuxudan vaxtında oyanmaq sağlamlıq üçün çox əhəmiyyətlidir



Vaxtında oyanmaq və gün ərzində enerjili olmaq üçün ilk növbədə tam və normal yuxu yatmaq lazımdır. Yuxu tam olmayanda oyanmaq heç də asan olmur. Ona görə də ən yaxşısı vaxtında yatıb vaxtında oyanmaqdır.

Paytaxtdakı 19 nömrəli poliklinikanın həkim-terapevti Gülnarə Məmmədova bu barədə AZƏRTAC-a məlumat verərək deyib: "Yatmadan əvvəl qətiyyətlə qida qəbul etmək düzgün deyil, çünki gecə boyu hərəkətsizlik və dolu mədə səhəri yorğunluğun əsasını qoyur. Günün ikinci yarısı kofeinli içkilər içmək də məsləhət görülmür. Səhər vaxtında oyana bilməmək gərgin keçən axşamın da nəticəsi ola bilər. Ona görə də əsəbi olarkən yatmadan əvvəl 1 stəkan çobanyastığı çayı içmək yuxuya çox yaxşı təsir edir. Səhər tezdən sərt idman hərəkətləri etməmək, əksinə, yüngül və gimnastik hərəkətlərlə günə daha rahat başlamaq olar".

Keniyalı aşpaz dünya rekorduna imza atıb

Keniyalı aşpaz Maliyə Məhəmməd fasiləsiz yemək bişirilməsi üzrə mütəlx dünya rekorduna imza atıb. The Star qəzetinin saytında yer alan məlumatda deyilir ki, aşpaz xanım 75 saat ərzində müxtəlif yeməkləri fasiləsiz hazırlayıb. O, bununla Los-Anceles şəhərindən olan həmkarı Riki Lumpkinin 16 ay əvvəl vurduğu rekordu təzələyib. Amerikalı aşpaz yeməkləri fasiləsiz olaraq 68 saat 30 dəqiqə ərzində hazırlamışdı. Beləliklə, keniyalı xanım usta Ginnesin rekordlar kitabında öz layiqli yerini tutacaq.



Qəzetin xəbərində bildirilir ki, Maliyə Məhəmməd dünya rekordunu Keniyanın ikinci ən böyük şəhəri olan Mambasada yeniləyib. O, yemək hazırlamaq üçün milli və beynəlxalq mətbəxin 400 reseptindən istifadə edib. Rekordçu aşpazın hazırladığı bütün yeməklər uşaq evlərinə və xeyriyyə təşkilatlarına verilib. Maliyə rekorddan əvvəl xeyli hazırlıq işləri də görüb. Belə ki, o, mətbəxdə iki marafon məşqi də keçirib. İlk məşqdə aşpaz 36 saat ərzində 100 xörək bişirib. İkinci məşq zamanı isə Maliyə 54 saata 200 yemək hazırlayıb. Üçüncü cəhd isə, artıq məlum olduğu kimi, dünya rekordu ilə nəticələnib.

FIFA ilin ən yaxşı qoluna namizədləri açıqlayıb



FIFA ilin ən yaxşı qoluna verilən "Ferents Puşkaş" mükafatına namizədləri açıqlayıb.

Qurumun saytında yer alan xəbərdə görə, siyahıda 10 futbolçunun adı yer alıb. Bunlar Daniel Jori ("Debretsen"), Lionel Messi ("Barselona"), Zlatan İbrahimoviç ("Los-Anceles Qelaksi"), Endros Taunsend ("Kristal Pelas"), Fabio Kvalyarella ("Sampdoriya"), Xuan Kintero ("River Pleyt"), Mateus Kunyadi ("Leyptsiq"), eyni zamanda üç qadın futbolçu - Adjara Nçut (Kamerun millisi), Emi Rodriges ("Yuta Royals") və Billi Simpsondır ("Kliftonvill Ledis").

FIFA-nın saytı 3 finalçının müəyyənləşməsi üçün saytı azarkeşlər arasında səsverməyə başlamışdır. Səsvermə sentyabrın 1-i başa çatacaq. Bundan sonra qalibi FIFA-nın əfsanələri seçəcək. Qeyd edək ki, ötən il bu mükafatı "Liverpul"un hücumçusu Məhəmməd Salah qazanıb.

ELAN

AC 462598 sayılı 99 HR879 qeydiyyat nişanlı 2011-ci ildə buraxılmış NISSAN NAVARA minik avtomobilinə verilmiş "Nəqliyyat vasitələrinin qeydiyyat şəhadətnaməsi" itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Şirvan şəhər sakini Vəliyev Şahin Teymur oğlunun yaşadığı və qeydiyyatda olduğu Şirvan şəhəri Energetik küç. 2, ev 98 ünvanına verilmiş 05-09 sayılı Qeydiyyat vəsiqəsi itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Baş redaktor:

Bəhruz Quliyev

Baş redaktorun müavinləri:

**Valeh Məhərrəmli
Fətulla Həsənov**

Ünvanımız: Bakı şəhəri,
Üzeyir Hacıbəyov
küçəsi, 66.

Şəhadətnamə: № 022492

<http://www.ses-news.az>

<http://www.sesqazeti.az>

E-mail: ses@sia.az

Tel: 598-33-90 Faks: 493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi ilə müəllifin
mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

Qəzet "Səs" in komputer mərkəzində yığılır, səhifələni.
"Azərbaycan" nəşriyyatında çap olunur.
Qəzetdə AzərTAc, SİA və AZADİFORM informasiya
agentliklərinin məlumatlarından istifadə olunur.

Qəzet
bazar və bazar
ertəsindən
başqa hər gün
nəşr olunur
Tiraj: 4600

SƏS

Son səhifə

20 avqust

"Bavariya" Koutinyo üçün "Barselona"ya 8,5 milyon avro ödəyib

Braziliyalı yarımmüdafiəçi Filipp Koutinyo cari futbol mövsümünün sonuna qədər Münxenin "Bavariya" klubunun heyətində çıxış edəcək. Klubun saytında yer alan məlumata görə, "Barselona"dən icarəyə götürülən futbolçu tibbi müayinələrə sonra "Bavariya" ilə 2020-ci il iyunun 30-dək qüvvədə olan müqavilə imzalayıb. "Bavariya"nın birillik icarə üçün "Barselona"ya 8,5 milyon avro ödədiyi bildirilir.

F.Koutinyo bu barədə deyib: "Avropanın ən böyük klublarından birinin heyətində çıxış etmək mənim üçün yeni çağırışıdır. Qarşıdakı dövr mənim üçün ciddi əhəmiyyət daşıyır. "Bavariya" klubu kimi mənim də böyük hədəflərim var və yeni komandamla birlikdə onlara nail olacağıma inanıram.

"Bavariya" klubunun baş icraçı direktoru, əfsanəvi futbolçu Karl-Haynts Rummeniqe isə bu barədə bildiriş: "Çox şadiq ki, bu transferi başa çatdırmağa bildik. Transferlə bağlı razılığa görə "Barselona" klubuna minnətdaram. Filippə yaradıcılığı və qeyri-adi bacarığı ilə bizim hücum xəttimizi dərhal gücləndirəcək bir futbolçudur".

Braziliyanın "Vasko da Qama" komandasında yetişən futbolçu Avropada daha əvvəl "İnter", "Espanyol" və "Liverpul" klublarında forma geyinib. O, 2018-ci ilin yanvarında 145 milyon avroya "Liverpul"dən "Barselona"ya transfer edilib. F.Koutinyo "Barselona"nın heyətində ardıcıl iki dəfə İspaniya çempionatının, bir dəfə Kral Kubokunun və İspaniya Super Kubokunun qalibi olub. Braziliya millisinin heyətində 55 dəfə meydana çıxan futbolçu 15 dəfə fərqlənib. O, bu il Braziliyanın "Kopa Amerika" turnirinin qalibi olmasında mühüm rol oynayıb.



Messinin zədəsi sağalıb



"**B**arselona"nın kapitanı Lionel Messinin zədəsi sağalıb. "Marca" nəşrinin yazdığına görə, argentinəli hücumçu dənizdən məşqlərə başlayıb. Ayaq əzələsindəki ağırlığa görə, "Atletik"lə (0:1) çempionatın ilk oyununu buraxan Messi 2-ci turunda "Atletik"lə görüşdə zədələnən digər hücumçu Luis Suarez isə qarşıdakı görüşü buraxacaq. Qeyd edək ki, "Barselona" - "Betis" matçı avqustun 25-də keçiriləcək.

Voleybol millimiz Sloveniya yığmasına qalib gəlib

Avropa çempionatında iştirak edəcək voleybol üzrə qadınlardan ibarət milli komandamız Sloveniyada təlim-məşq toplanışını davam etdirir.

Azərbaycan Voleybol Federasiyasından bildiriblər ki, hazırlıq prosesi çərçivəsində millimiz Sloveniya yığması ilə yoldaşlıq oyunu keçirib. Voleybolçularımız yoldaşlıq matçında 5:0 hesabı ilə qalib gəliblər. Komandamız növbəti yoldaşlıq oyununu avqustun 20-də yenidən Sloveniya yığmasına qarşı keçirəcək. Millimiz Avropa çempionatının keçiriləcəyi Macarıstana avqustun 21-də Sloveniyadan birbaşa yollanacaq. "C" qrupunda mübarizə aparacaq komandamızın rəqibləri Xorvatiya, Hollandiya, Rumıniya, Estoniya və Macarıstan yığmaları olacaq. Qeyd edək ki, son Avropa çempionatında millimiz dördüncü olub.



PSJ 55 illik rekordu təkrarlayıb



PSJ Fransa Liqasında 55 illik rekordu təkrarlayıb. Qol.az xəbər verir ki, bu, 2-ci turda "Renn"lə görüşdə qeydə alınıb. Paris təmsilçisi 1:2 hesabı ilə uduzsa da, ölkə çempionatında ardıcıl 40-cı oyununda meydanı qolsuz tərk etməyib.

Daha əvvəl bu göstəriciyə 1964-cü ildə "Rasiq" nail olmuşdu. Komanda ardıcıl 40 oyunda fərqlənmişdi. PSJ növbəti turda "Tuluza"ya qarşı matçda da qol vursa, bu göstəricidəki rekordu təzələyəcək. Qeyd edək ki, PSJ - "Tuluza" matçı avqustun 25-də keçiriləcək.